

Zagraniczni pracownicy na polskim rynku pracy

Stan na 15 grudnia 2021

raport tematyczny

Spis treści

Wstęp	3
1. Migracja a rozwój społeczno-gospodarczy kraju.....	5
1.1. Geneza polityki migracyjnej w Polsce	5
1.2. Przyczyny migracji	9
1.3. Populacja cudzoziemców pracujących w Polsce – stan faktyczny	12
2. Popyt na pracę cudzoziemców w Polsce	22
2.1. Perspektywa regionalna (rozkład według województw)	22
2.2. Perspektywa sektorowa i zawodowa (informacja według branż i grup zawodowych).....	26
2.3. Polska rzeczywistość w oczach imigrantów	29
3. Cudzoziemcy w szarej strefie	31
4. Przykłady działań zmierzających do zatrzymania pracowników zagranicznych.....	34
Podsumowanie	39
Bibliografia.....	41

Wstęp

Według prognoz opracowanych przez Europejski Urząd Statystyczny dla 27 krajów Unii Europejskiej, w perspektywie do 2050 r. liczba ludności tych krajów łącznie zwiększy się o 3,6%, natomiast ludność Polski zmniejszy się o blisko 10% i wynosić będzie ok. 34,7 mln¹. W 2050 r. liczba osób w wieku powyżej 65 lat przypadających na każde 100 osób w wieku 15-64 lata, czyli tzw. wskaźnik obciążenia demograficznego, wyniesie w Polsce 53, a w całej UE – 50. W 2012 r. wskaźnik ten wynosił 20 dla Polski i 27 dla całej UE².

Niekorzystne trendy demograficzne oraz stosunkowo duża migracja osób w wieku produkcyjnym już stały się największym wyzwaniem polskiego rynku pracy, a w konsekwencji także systemu emerytalnego i ochrony zdrowia.

Obecnie w wielu dziedzinach gospodarki obserwowany jest poważny niedostatek pracowników, co z czasem może stać się trwałą barierą wzrostu gospodarczego. Z przytaczanych w raporcie PwC opinii ekspertów wynika, że rosnące zapotrzebowanie na wykwalifikowanych pracowników dotyczy wszystkich regionów Polski. Wśród wymienianych zawodów deficytowych znajdują się m.in. elektrycy i elektromonterzy, księgowi i pracownicy ds. finansowo-księgowych ze znajomością języków obcych, spedytorzy i logistycy oraz inżynierowie budownictwa i kierownicy budowli. Z szacunków PwC wynika, że do 2025 r. na polskim rynku pracy może brakować nawet 1,5 mln osób. Biorąc pod uwagę rosnący popyt na pracę w Polsce, sama aktywizacja zawodowa osób młodszych, czy zachęcanie starszych do późniejszego przechodzenia na emeryturę, może nie wystarczyć, aby zapełnić tę lukę, zatem widoczny od kilku lat trend zatrudniania przez firmy coraz większej liczby cudzoziemców z pewnością będzie się umacniał w przyszłości³.

Przedsiębiorcy przypominają, że Polska nie jest jedynym państwem docelowym dla pracowników spoza UE. Kraje oferujące łatwiejsze procedury ubiegania się o pracę, wydające je na dłuży czas i oferujące wyższe zarobki będą wygrywać walkę o zagranicznego pracownika.

Według szacunków ekspertów, z Polski do Niemiec może wyjechać ok. 500 tys.⁴ najbardziej wykwalifikowanych osób. W Czechach kandydaci niebędący członkami UE mogą ubiegać się o tzw. kartę pracownika⁵, która pozwala na pozostanie i pracę w kraju do 2 lat, a wniosek

¹ NIK (2021), Uznawanie kwalifikacji zawodowych cudzoziemców spoza Unii Europejskiej. Delegatura w Poznaniu, dostęp 18.11.2021.

² GUS (2014), Prognoza Ludności na lata 2014–2050. Studia i analizy statystyczne, Warszawa, dostęp 18.11.2021.

³ PwC (2019), Na polskim rynku pracy do 2025 r. może brakować nawet 1,5 mln osób, dostęp 18.11.2021.

⁴ businessinsider, dostęp 14.12.2021.

⁵ Ministry of the Interior of the Czech Republic, dostęp 14.12.2021.

rozpatrywany jest w ciągu 60 dni. Biorąc pod uwagę, że w Czechach płace są wyższe, polscy przedsiębiorcy są na przegranej pozycji.

Obecnie dominuje krótkoterminowy i cyrkulacyjny model migracji do Polski. Aby uzupełnić niedobory na rynku pracy – zwłaszcza w zawodach wykwalifikowanych, ułatwić długoterminową migrację zarobkową oraz umożliwić pracodawcom zatrudnienie cudzoziemców w sposób szybki i efektywny – potrzebna jest kompleksowa reforma w zatrudnianiu obcokrajowców oraz opracowanie systemu zachęt i zapewnienie całościowych działań adaptacyjnych dla tych osób.

Eurostat przewiduje, że w 2030 r. stali imigranci, którzy napłynęli od 2018 r., będą stanowić około 4% osób w wieku produkcyjnym na Węgrzech i w Czechach oraz ok. 1% w Polsce i na Słowacji. Do roku 2050 imigranci będą już stanowić ponad 10% osób w wieku produkcyjnym w Czechach i na Węgrzech oraz 3-4% w Polsce i na Słowacji.

1. Migracja a rozwój społeczno-gospodarczy kraju

1.1. Geneza polityki migracyjnej w Polsce

Dla polityki migracyjnej podstawowe znaczenie ma sfera stosunków międzynarodowych⁶. Mimo że sama polityka ma charakter wewnętrzny, to przedmiotem jej wysiłków i regulacji są zjawiska międzynarodowego ruchu osobowego, tj. emigracja własnych obywateli do innych krajów lub też przejazd i przyjmowanie na własnym terytorium obywateli innych państw⁷.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej i otwieranie w jej obrębie kolejnych rynków pracy spowodowało strumień emigracji zarobkowej polskich obywateli. Po 1 maja 2004 r. Polskę opuściło relatywnie dużo osób o wysokich kwalifikacjach⁸. Wpływ na to miała dysproporcja między możliwościami życiowymi w Polsce a w niektórych krajach Unii Europejskiej. Efektem wyjazdów Polaków były niedobory siły roboczej przede wszystkim w takich branżach jak budownictwo i rolnictwo⁹. Zaistniała sytuacja stała się jednym z kluczowych powodów wzrostu zainteresowania kwestiami migracji. Na podstawie zalecenia Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i uchwały I Kongresu Demograficznego, sformułowanych w oparciu o wyniki spisu powszechnego, Rządowa Rada Ludnościowa opracowała **Założenia polityki ludnościowej w Polsce**, przyjęte w marcu 2005 r. jako dokument do przekazania Radzie Ministrów. W definicji polityki ludnościowej uwzględniono „celowe, długofalowe oddziaływanie państwa i podmiotów publicznych na przebieg procesu [...] wędrownego ludności” m.in. przez „oddziaływanie [...] na procesy migracyjne tak, aby ich przebieg sprzyjał kształtowaniu optymalnego stanu i struktury ludności”¹⁰. Rada uznała określenie kierunków i zasad polityki migracyjnej za kwestię o pierwszorzędym znaczeniu dla rozwiązania problemów demograficznych, wskazując ją jako jeden z głównych celów polityki ludnościowej. Zwróciła również uwagę na „brak czytelnej i powszechnie akceptowanej doktryny migracyjnej” oraz alarmowała, że w obliczu zagrożeń demograficznych, wskazywanych przez środowiska eksperckie, tematyka migracji nie pojawiła się dotąd w programach partii politycznych lub w debatach publicznych¹¹.

⁶ Betts A. (2009), *Forced Migration and Global Politics*, Oxford: Wiley —Blackwell.

⁷ Łodziński S., Szonert, M. (2006), *Niepolityczna polityka? Kształtowanie się polityki migracyjnej w Polsce w latach 1989 – 2016* (kwiecień), CMR Working Papers, No. 90/148. University of Warsaw, Centre of Migration Research (CMR), Warsaw.

⁸ Więcej na ten temat m.in. w stronie PARP (2019), „Drenaż mózgów” czyli migracje potencjału intelektualnego, dostęp 02.12.2021.

⁹ Leska-Ślęzak J., Ślęzak J. (2019), *Nowe podejście do problemu migracji. Zmiany w polityce migracyjnej RP*. *Cywilizacja i Polityka 2019* Tom 17 Nr 17.

¹⁰ *Założenia polityki ludnościowej w Polsce*, [w:] *Sytuacja demograficzna Polski i założenia polityki ludnościowej w Polsce* (2006), Raport 2004, Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa, s. 2.

¹¹ Kazmierkiewicz P. (2012), *Od strategii do spójnej i czytelnej polityki migracyjnej*, Instytut Spraw Publicznych.

Próba dokonania zmian w obszarze migracji było przyjęcie przez rząd 31 lipca 2012 r. dokumentu o charakterze strategicznym pn. **Polityka migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania**¹². Niestety, jak zauważyli eksperci, dokument nie prezentował w sposób uporządkowany źródeł polityki migracyjnej, ani nie wyrażał spójnej doktryny migracyjnej państwa. Opracowanie nie zawiera również szczegółowego harmonogramu wprowadzania zmian przepisów prawnych oraz sposobów ich finansowania. Braki te oczywiście nie mogły przysłonić niewątpliwej wartości samego faktu, że przedstawiciele wszystkich resortów zaangażowanych w realizację zadań państwa wobec cudzoziemców podjęli refleksję nad spójnością dotychczasowych działań¹³. Brak możliwości przewidzenia gwałtownej dynamiki zmian sytuacji migracyjnej Polski i w Europie spowodował szybką dezaktualizację ww. dokumentu¹⁴.

Innym dokumentem strategicznym, w którym próbowano nakreślić ramy polskiej polityki migracyjnej, był projekt **Założeń polityki ludnościowej Polski**. Cel ogólny w ramach polityki ludnościowej został tym razem jednak rozpisany na szczegółowe priorytety dotyczące grup docelowych: Polaków mieszkających za granicą, emigrantów zarobkowych i migrantów edukacyjnych. Za jeden z priorytetów uznano „wdrożenie postulatów dotyczących imigracji” zawartych w ww. strategii migracyjnej. Strategia demograficzna powtarza postulat strategii migracyjnej w zakresie zastosowania preferencyjnych zasad pobytu i pracy dla katalogu grup cudzoziemców¹⁵.

14 lutego 2017 r. rząd przyjął *Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR)* do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). Jednym z przewidzianych w SOR projektów strategicznych jest **Polityka migracyjna Polski**, obejmujący opracowanie kompleksowego dokumentu przedstawiającego polski model aktywnej polityki migracyjnej, zakładającej m.in. usprawnienie zarządzania procesami emigracyjnymi, imigracyjnymi, integracji cudzoziemców oraz zachęty do ich osiedlania się w Polsce, z uwzględnieniem bezpieczeństwa państwa. Dokument ten miał stanowić odpowiedź m.in. na potrzeby polityki gospodarczej w zakresie pozyskiwania pracowników cudzoziemskich o odpowiednich kompetencjach dla uzupełniania zasobów ludzkich na rynku pracy, wynikające z występujących trendów demograficznych¹⁶.

¹² ec.europa.eu, Polityka migracyjna polski – stan obecny i postulowane działania, dostęp 04.12.2021.

¹³ Kazmierkiewicz P. (2012), *Od strategii do spójnej i czytelnej polityki migracyjnej*, Instytut Spraw Publicznych; Matkowska M. (2013), Polska polityka migracyjna – zarys problemu, *Studia i prace wydziału nauk ekonomicznych i zarządzania nr 33*, dostęp 10.12.2021.

¹⁴ W 2016 r. Rada Ministrów unieważniła dokument *Polityka migracyjna Polski – stan obecny i postulowane działania*.

¹⁵ Kazmierkiewicz P. (2012), *Od strategii do spójnej i czytelnej polityki migracyjnej*, Instytut Spraw Publicznych.

¹⁶ Zespół do Spraw Migracji Redakcja (2019), *Polityka migracyjna polski*, Departament Analiz i Polityki Migracyjnej MSWiA.

W 2020 r. przystąpiono do prac nad nową polityką migracyjną kraju. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji zaproponowało międzyresortowemu Zespołowi ds. Migracji¹⁷ zmianę metodologii prac nad polityką migracyjną Polski. Wcześniejsze próby opierały się na założeniu, że istnieje jeden wzorzec działań w ramach polityki państwa wobec migracji międzynarodowych, a jego opracowanie pozwoli na działania w interesie państwa i społeczeństwa w każdych warunkach. Europejski kryzys migracyjny roku 2015, zagrożenia bezpieczeństwa Unii Europejskiej, kryzys demograficzny, oraz pandemia COVID-19 uświadomiły, że poszukiwanie uniwersalnych rozwiązań w polityce migracyjnej w tak dynamicznym otoczeniu jest niezmiernie trudne.

Dokument wykonawczy **Polityka migracyjna Polski – kierunki działań 2021-2022**¹⁸ stanowi rezultat uzgodnień wszystkich podmiotów wchodzących w skład międzyresortowego Zespołu ds. Migracji. Obejmuje on wyjątkowo dwuletni okres z uwagi na trudności związane z obecną pandemią.

Główne założenia polityki migracyjnej ww. projektu przedstawiono w 6 rozdziałach: legalna migracja, nielegalna migracja, ochrona cudzoziemców, integracja cudzoziemców, migracje Polaków oraz europejski wymiar polityki migracyjnej.

Projekt polityki migracyjnej 2021-2022 zakłada m.in.¹⁹:

- ułatwienia w uzyskiwaniu zezwoleń na pracę celem zwiększenia udziału długoterminowych migracji zarobkowych w ogólnej ich strukturze m.in. poprzez przekazanie kompetencji do wydawania zezwoleń do urzędów pracy (część planowanej reformy rynku pracy);
- usprawnienie procesu legalizacji pobytu – ujednoczenie praktyki oraz interpretacji prawa przez urzędy wojewódzkie, informatyzacja procesu, polepszenie wymiany informacji między resortami, a w dalszej perspektywie utworzenie nowego centralnego organu zajmującego się zezwoleniami pobytowymi;
- uproszczoną politykę wizową – wprowadzenie *szybkiej ścieżki* dla cudzoziemców posiadających pożądane kwalifikacje, elektroniczną obieg dokumentów, wprowadzenie możliwości jednorazowego uzyskania wizy na wjazd w związku z pracą;
- wsparcie w uzupełnieniu niedoboru na rynku pracy i zapewnienie wyższego udziału cudzoziemców o wysokich kwalifikacjach oraz robotników wykwalifikowanych (ze szczególnym uwzględnieniem sąsiedztwa wschodniego) – przyciąganie do Polski cudzoziemców studiujących kierunki deficytowe (medyczne, techniczne, informatyczne), wprowadzenie systemowych rozwiązań w zakresie uznawania

¹⁷ Organ pomocniczy Prezesa Rady Ministrów powołany na mocy zarządzenia Nr 12 Prezesa Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2007 r., gov.pl, dostęp 10.12.2021.

¹⁸ Projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie przyjęcia dokumentu „Polityka migracyjna Polski – kierunki działań 2021-2022” (ID179), dostęp 10.11.2021.

¹⁹ Ignatowicz M., Piechota E., Hundt N., Piotrowicz K. (2021), Rząd opublikował projekt polityki migracyjnej dla Polski na najbliższe lata, PWC, dostęp 10.11.2021.

kwalifikacji zawodowych oraz dyplomów uzyskanych poza UE, ewentualnie zawieranie międzyrządowych porozumień dotyczących współpracy na rynku pracy;

- wprowadzenie zachęt do pozostania w Polsce cudzoziemców kończących studia na polskich uczelniach m.in. poprzez ułatwienia w uzyskaniu zezwolenia na pobyt, umożliwienie rejestracji jako osoba bezrobotna, rozważenie ułatwienia w dostępie do rynku pracy dla absolwentów studiów niestacjonarnych;
- zapobieganie negatywnym konsekwencjom legalnej migracji – przeciwdziałanie nadmiernej koncentracji cudzoziemców w branżach niewymagających wysokich kwalifikacji, poprawa ściągalności składek na ubezpieczenia społeczne, ochrona cudzoziemców (w szczególności tych zatrudnianych przez nieuczciwych pośredników) przed nadużyciami na rynku pracy, usprawnienie procesu sprawdzania cudzoziemców ubiegających się o zezwolenie na pobyt pod kątem zagrożenia dla bezpieczeństwa państwa, a także procesu cofania i unieważniania tytułów pobytowych;
- usprawnienie działań kontrolno-weryfikacyjnych wobec cudzoziemców, w szczególności w dużych aglomeracjach miejskich;
- opracowanie systemu zachęt Polaków do powrotów z emigracji, z uwzględnieniem kompetencji szczególnie pożądanых na rynku pracy (m.in. zawody medyczne, budowlane);
- kształtowanie szeroko rozumianej mobilności wewnątrzunijnej w sposób odpowiadający polskim interesom.

Opublikowany 6 lipca 2021 r. projekt *Polityka migracyjna Polski – kierunki działań 2021-2022* cieszy się dużym zainteresowaniem zarówno wśród wszystkich interesariuszy, jak i mediów.

Obecne zasady i tryb wydawania zezwoleń na pracę dla cudzoziemców uregulowane zostały w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy²⁰ oraz przepisach wykonawczych do niej. Zgodnie z Ustawą i Rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie wydawania zezwolenia na pracę cudzoziemca oraz wpisu oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi do ewidencji oświadczeń (Dz.U. z 2017, poz. 2345) zezwolenie na pracę jest wymagane w przypadku, gdy cudzoziemiec²¹:

- wykonuje pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (RP) na podstawie umowy z podmiotem, którego siedziba lub miejsce zamieszkania albo oddział, zakład lub inna forma zorganizowanej działalności znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (zezwolenie typu A);
- wykonuje pracę polegającą na pełnieniu funkcji w zarządzie osoby prawnej wpisanej do rejestru przedsiębiorców lub będącej spółką kapitałową w organizacji albo

²⁰ Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku prac, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20210001100>, dostęp 03.11.2021. r.

²¹ Rynek pracy (m.in. zezwolenie na pracę cudzoziemca), <https://www.gov.pl/web/uw-mazowiecki/rynek-pracy>, dostęp 18.11.2021.

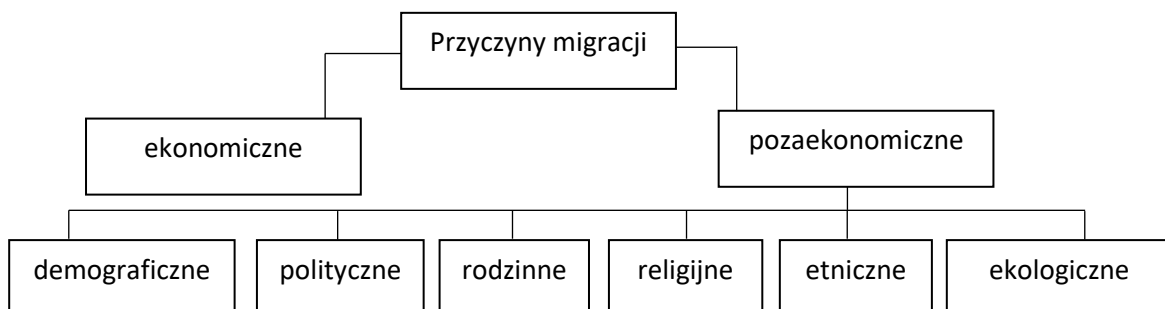
prowadzeniu spraw spółki komandytowej lub komandytowo-akcyjnej jako komplementariusz, albo w związku z udzieleniem mu prokury przez okres przekraczający łącznie 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy (zezwolenie typu B);

- wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego i jest delegowany na terytorium RP na okres przekraczający 30 dni w roku kalendarzowym do oddziału lub zakładu podmiotu zagranicznego albo podmiotu powiązanego, w rozumieniu Ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych²² (Dz.U. 1991 nr 80 poz. 350), z pracodawcą zagranicznym (zezwolenie typu C);
- wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego, nieposiadającego oddziału, zakładu lub innej formy zorganizowanej działalności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i jest delegowany na terytorium RP w celu realizacji usługi o charakterze tymczasowym i okazjonalnym (usługa eksportowa) (zezwolenie typu D);
- wykonuje pracę u pracodawcy zagranicznego i jest delegowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na okres przekraczający 30 dni w ciągu kolejnych 6 miesięcy w innym celu niż wskazany w pkt 2-4 (zezwolenie typu E);
- wykonuje pracę na terytorium RP w zakresie działalności określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 90 ust. 9 Ustawy na podstawie umowy z podmiotem, którego siedziba lub miejsce zamieszkania albo oddział, zakład lub inna forma zorganizowanej działalności znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (praca sezonowa), (zezwolenie typu S).

1.2. Przyczyny migracji

Migracje mają wieloaspektowy charakter, a ich wielkość, kierunek i natężenie zależą od wielu czynników, wśród których można wymienić m.in. te o charakterze ekonomicznym, rodzinnym czy związane z nauką, dalszą edukacją (Schemat 1).

Schemat 1. Przyczyny migracji

Źródło: Kacperska E., Kacprzak M., Kmieć D., Król A., Łukasiewicz K. (2019), Migracje międzynarodowe w Europie, Wydawnictwo SGGW.

²² Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych Dziennik Ustaw 2021 r. poz. 1128, dostęp 18.11.2021.

Migracje ekonomiczne generalnie podejmowane są w celu poszukiwania pracy i zarobków, nastawione są na korzyści materialne i obejmują dwie grupy emigrantów ekonomicznych: 1) „migrantów przeżycia”, dla których celem jest zdobycie jakichkolwiek środków dla zaspokojenia często podstawowych potrzeb (wyżywienie, ubranie, remont mieszkania, długi); 2) „migrantów mobilnych”²³, którzy zmierzają do poprawy standardu życia (dobry samochód, dom), zgromadzenia funduszy na inwestycje i inne ukierunkowane na rozwój.

Źródłem migracji pozaekonomicznych najczęściej są²⁴:

- aspiracje edukacyjne;
- prześladowania religijne, turystyka, pielgrzymowanie – mające na celu bezpieczeństwo wyznawania swojej wiary, wypełniania praktyk religijnych lub dopełnienie praktyk wpisanych w nakazy wiary (np. pielgrzymka do Mekki);
- klęski żywiołowe i katastrofy ekologiczne (awaria reaktorów atomowych, np. przesiedlenia z rejonu Czarnobyla) – znalezienie nowego terenu życia w miejsce zniszczonego;
- migracje polityczne – jako efekt wojny, walki obozów politycznych światowych (zimna wojna), ucieczki i przesiedlenia związane ze zmianą granic – w każdym przypadku celem jest zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, ochrony życia i zdrowia własnego i bliskich.

Według Centrum Edukacji Obywatelskiej powody i charakter przyjazdu cudzoziemców do Polski są różne i wiążą się z określonym statusem prawnym każdej osoby. Najliczniejszą grupą cudzoziemek i cudzoziemców w Polsce są migranci zarobkowi, stosunkowo małą z kolei w stosunku do krajów zachodnich – uchodźcy²⁵. Wśród innych powodów w raporcie wymieniono migracje w celach edukacyjnych oraz połączenie z członkiem rodziny zamieszkującym w Polsce, najczęściej małżonkiem, małżonką lub rodzicami²⁶.

W ostatnich latach zdecydowana większość materiałów empirycznych dostępnych w domenie publicznej, wyjaśniająca m.in. powody przyjazdu migrantów do Polski, dotyczy

²³ Migranci przeżycia – gdy migracja jest reakcją na nędzę, sposobów przeżycia; migranci mobilni – gdy podejmowana jest dla podniesienia osobistego dobrobytu poza własnym krajem, w poszukiwaniu lepszych szans. *Studia o procesach migracji zagranicznych (1989)*, T. II, Ekonomiczne aspekty procesów migracyjnych, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. *Studia i Materiały*, z. 3.

²⁴ Zięba M. St., (red.) (2008), *Migracja – wyzwanie XXI wieku*. *Studia nad migracją – t. 1*, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Lubelska Szkoła Biznesu Sp. z o.o. Fundacji Rozwoju KUL.

²⁵ Uchodźca – osoba, która na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przekonań politycznych lub przynależności do określonej grupy społecznej zmuszona była opuścić kraj pochodzenia oraz która z powodu tych obaw nie może lub nie chce korzystać z ochrony swojego kraju, <http://uchodzczy.info/infos/pojecia-i-definicje/>, dostęp 14.12.2021.

²⁶ Centrum Edukacji Obywatelskiej (2020), [Polska jako kraj imigracji – kto i w jakim celu przyjeżdża do Polski? Fakty o migracjach na XXI wiek](#), dostęp 15.11.2021.

obywateli i obywaterek Ukrainy. Wyniki badań przeprowadzonych na grupie pracowników tymczasowych z Ukrainy, pracujących głównie fizycznie (96% ogólnej liczby badanych osób), wskazują, że najważniejszym powodem ich wyjazdu do Polski jest czynnik finansowy (94% osób wybrało odpowiedź „raczej ważne”, „ważne” lub „zdecydowanie ważne”). Kolejną przyczyną – brak pracy na Ukrainie – była istotna dla 67% badanych. Sytuacja polityczna na Ukrainie skłoniła do wyjazdu 52% badanych, a sytuacja gospodarcza – 15%. Jako inne powody migracji wskazano lepsze warunki życia w Polsce (16%) oraz możliwości tranzytu przez Polskę do Europy Zachodniej (7%)²⁷.

Respondenci²⁸ badani przez Narodowy Bank Polski wśród głównych przyczyn przyjazdu do Polski najczęściej wymieniali niezadowalający poziom wynagrodzenia w kraju pochodzenia (w Lublinie – 51,2%, w Warszawie – 77,2%). Wśród migrantów z aglomeracji lubelskiej ważnym motywem była także chęć podjęcia lub kontynuacji nauki (30,1% odpowiedzi). Dla porównania w Warszawie odnotowano tylko 2,4% takich wskazań. Innymi powodami były m.in. brak pracy i sytuacja polityczna w kraju pochodzenia.

W badaniu, porównującym m.in. powody przyjazdu cudzoziemców²⁹ do Polski w 2015 r. i w 2019 r. – przeprowadzonym przez Centrum Badań nad Migracjami oraz Uniwersytet Warszawski – respondenci, zarówno w 2015 r., jak cztery lata później, jako główny powód przyjazdu do Polski, wskazali niezadowalający poziom wynagrodzenia w kraju pochodzenia, przy czym odsetek wskazań wzrósł o 11,3 p.p. (48,5% w 2015 r. vs 59,8% w 2019 r.).

Widocznie wzrósł też odsetek osób, które przyjechały do rodziny lub znajomych (1,1% w 2015 r. vs 4,8% w 2019 r.), natomiast zmalał odsetek osób, dla których głównymi powodami przyjazdu do Polski stały się brak pracy w kraju pochodzenia (26,0% w 2015 r. vs 13,2% w 2019 r.) oraz sytuacja polityczna w kraju pochodzenia (7,4% w 2015 r. vs 4,3% w 2019 r.).

Z badań przeprowadzonych przez Work Service w 2019 r.³⁰ również wynika, że Polska pozostaje popularnym kierunkiem dla migrantów zarobkowych z Ukrainy, a najważniejszym powodem do wyjazdu do pracy w Polsce pozostają wyższe niż na Ukrainie wynagrodzenia (34,2%). Powód ten jednak stracił na znaczeniu w porównaniu z poprzednią edycją badania

²⁷ Kupczyk T., (red. naukowa) (2017), *Imigranci wsparciem dla rynku pracy i rozwoju przedsiębiorstw*, OTTO Work Force Polska, Wrocław.

²⁸ Respondentami badania byli obywatele Ukrainy. Wyniki badań prezentowane w raporcie dotyczą Ukraińców pracujących i studiujących w aglomeracji warszawskiej i lubelskiej. NBP (2018), *Obywatele Ukrainy pracujący w Polsce – raport z badania*. Departament Statystyki NBP. Warszawa, dostęp 15.11.2021.

²⁹ Respondentami badania byli obywatele Ukrainy, pracujący w aglomeracji warszawskiej. Górny A., Madej K., Porwit K. (2020), *Ewolucja czy rewolucja? Imigracja z Ukrainy do aglomeracji warszawskiej z perspektywy lat 2015-2019*. Centrum Badań nad Migracjami, Uniwersytet Warszawski, dostęp 15.11.2021.

³⁰ Work Service (2019), *Migracje zarobkowe cudzoziemców z Ukrainy i Azji do Polski*, dostęp 15.11.2021.

(2018 r.), kiedy kwestia wyższych płac była najważniejszym powodem do wyjazdu dla aż 76% badanych. Drugim najczęściej podawanym motywem przyjazdu do Polski był wyższy standard życia (21,7%), trzecim – lepsze warunki socjalne (11,6%). W porównaniu z wynikami badania z 2018 r. odsetek osób, które wybrały te powody, spadł odpowiednio o 15,3% i o 9,4%.

Motywy przyjazdu Ukraińców do Polski okazują się różne w poszczególnych grupach wiekowych. Osoby powyżej 50. r.ż. częściej niż pozostałe grupy decydują się na przyjazd do Polski w nadziei na bezpieczniejsze życie. Młodsze grupy wiekowe wybierają nasz kraj głównie ze względu na wyższe zarobki.

W tym kontekście znaczenie ma także poziom wykształcenia badanych. Dla osób o wykształceniu podstawowym najważniejsze są bezpieczne miejsca do życia oraz lepsze warunki socjalne. Osoby z wykształceniem zawodowym, średnim i wyższym częściej wskazywały takie powody, jak wyższe zarobki oraz wyższy standard życia niż na Ukrainie.

Jak wynika z najnowszego *Barometru Polskiego Rynku Pracy*³¹, wśród najczęściej wskazywanych przez Ukraińców powodów wyboru Polski jako miejsca imigracji zarobkowej zarówno w 2020 r., jak i w 2021 r. w pierwszej trójce wymienione były: bliskość geograficzna i kulturowa (53,3% w 2021 r. vs 64, 5% w 2020 r.), niska bariera językowa (46,8% w 2021 r. vs 52,8% w 2020 r.) oraz zarobki (28,3% w 2021 r. vs 54,5% w 2020 r.). Należy zwrócić uwagę, że wynagrodzenie jako argument za przyjazdem do Polski najwięcej straciło na znaczeniu.

1.3. Populacja cudzoziemców pracujących w Polsce – stan faktyczny

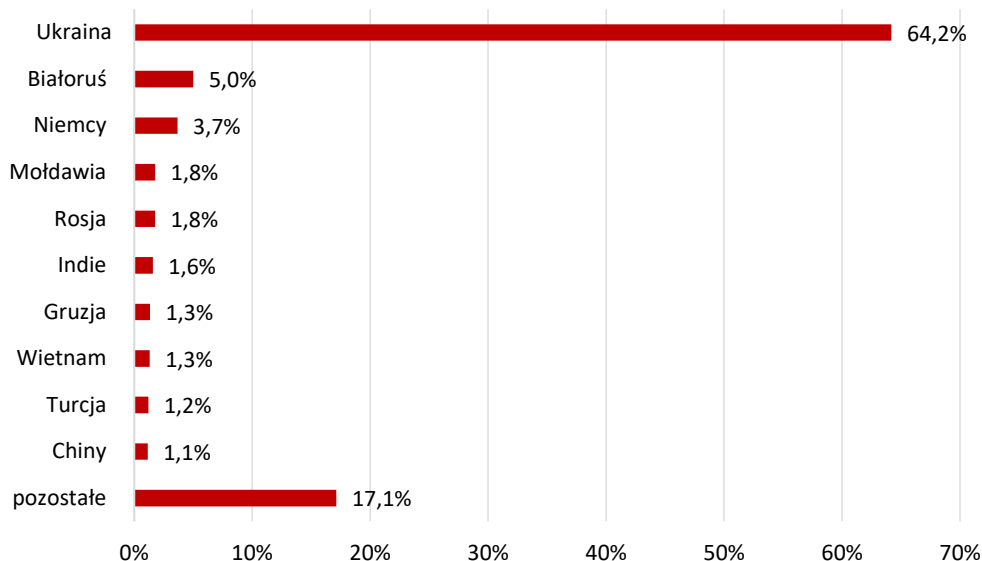
Mimo istnienia dużego zapotrzebowania na określenie rzeczywistych rozmiarów wielkości zasobu cudzoziemców przebywających w Polsce, oszacowanie liczby tej populacji nie jest łatwe. Wynika to przede wszystkim z faktu, że instytucje opracowujące takie dane – m.in. Główny Urząd Statystyczny (GUS) i Urząd do Spraw Cudzoziemców (UdSC) – w odmienny sposób je gromadzą i przedstawiają. Ponadto znaczna część migracji ma charakter cyrkulacyjny, a także występuje trudna do zmierzenia migracja nielegalna.

Według szacunków GUS liczba cudzoziemców przebywających w Polsce na dzień 31 grudnia 2019 r. wynosiła 2 106,1 tys. osób³². Podstawą ich pobytu są poszczególne rodzaje zezwoleń na pobyt, wizy etc. Wykres 1. przedstawia strukturę populacji cudzoziemców przebywających w Polsce według kraju ich pochodzenia.

³¹ Personnel Service (2021), *Barometr Polskiego Rynku 2021*, Personnel Service (2020), *Barometr Polskiego Rynku*, *Barometr_2020.pdf* dostęp 15.11.2021.

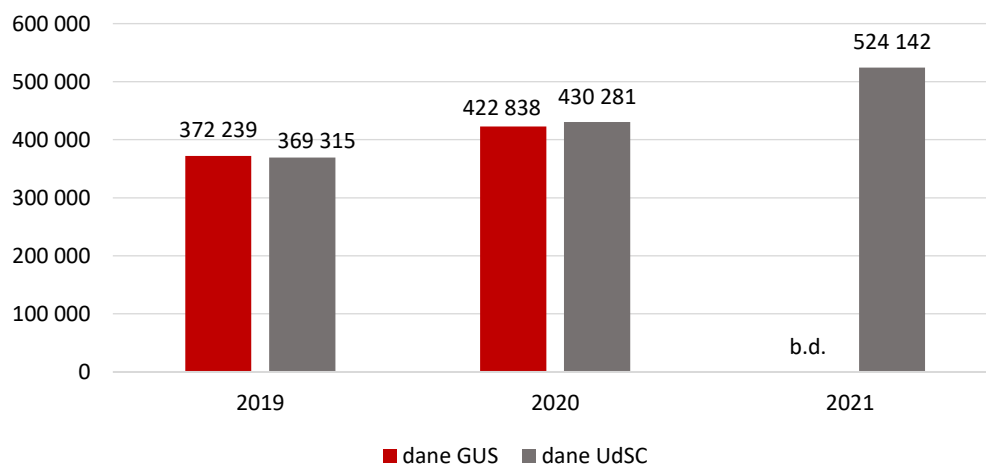
³² Przy ustaleniu tej wielkości przez GUS wykorzystano 9 rejestrów: PESEL, UdSC, ZUS, KEP, MRPIPS, MNISW, MEN, KRUS i NFZ. Wybór rejestrów nastąpił w oparciu o wiedzę ekspercką dotyczącą ich zawartości informacyjnej oraz parametry jakościowe.

Wykres 1. Struktura cudzoziemców na podstawie rejestrów administracyjnych według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. – 10 najliczniej występujących krajów obywatelstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS³³.

Wykres 2. Liczba cudzoziemców posiadających ważne dokumenty³⁴ potwierdzające prawo pobytu w Polsce według danych Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu do Spraw Cudzoziemców

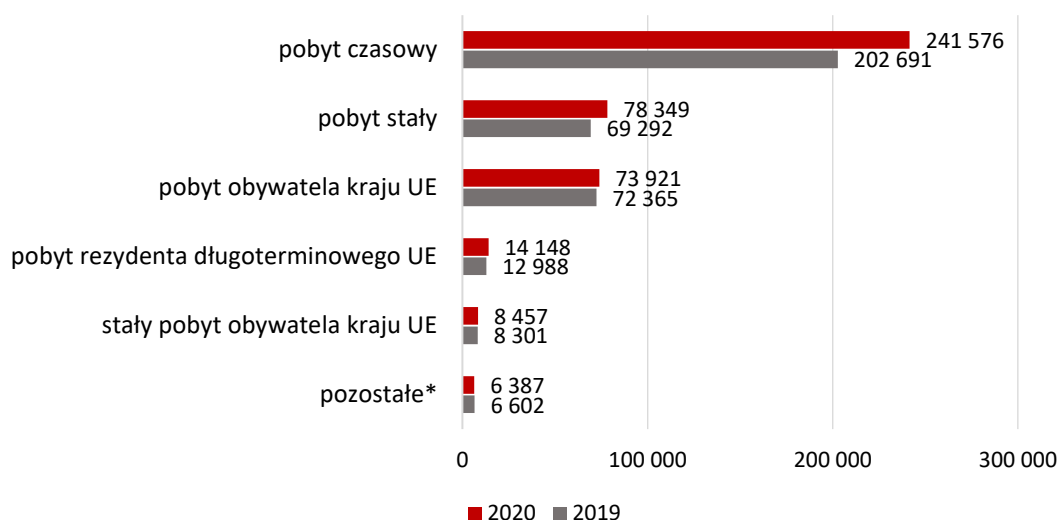
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i UdSC³⁵.

³³ GUS (2020), [Populacja cudzoziemców w Polsce w czasie COVID-19](#), dostęp 10.11.2021.

³⁴ Dotyczy liczby cudzoziemców posiadających pozwolenie na pobyt stały, pobyt czasowy, pobyt rezydenta długoterminowego UE, pobyt obywatela kraju UE, pobyt stały obywatela kraju UE, pobyt członka rodziny obywatela UE, pobyt stały członka rodziny obywatela UE, azyl, status uchodźcy, ochrona uzupełniająca, pobyt ze względów humanitarnych i pobyt tolerowany.

³⁵ GUS, stan na koniec roku sprawozdawczego, UdSC, dostęp 10.11.2021 r.

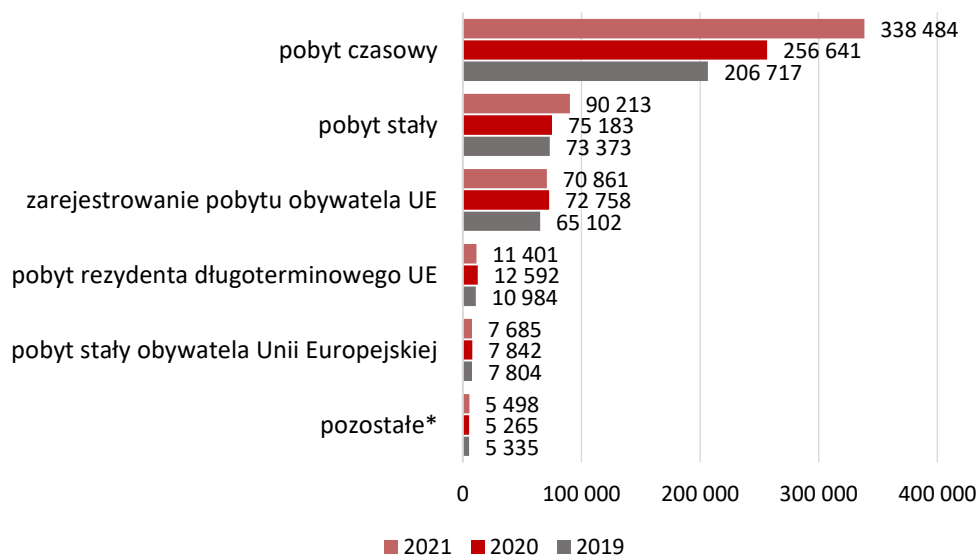
Wykres 3. Liczba cudzoziemców przybywających w Polsce według rodzaju posiadanego przez nich ważnego dokumentu potwierdzającego prawo pobytu (stan w dniu 1 stycznia 2019 r. i 1 stycznia 2020 r.)

* pobyt członka rodziny obywatela UE, stały pobyt członka rodziny obywatela UE, azyl, status uchodźcy, ochrona uzupełniająca, pobyt ze względów humanitarnych i pobyt tolerowany

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS³⁶.

Wykres 4. Liczba cudzoziemców aktualnie posiadających ważne dokumenty potwierdzające prawo pobytu w Polsce (stan w dniu 10 listopada 2021 r.)

* prawo pobytu członka rodziny obywatela UE, prawo stałego pobytu członka rodziny obywatela UE, status uchodźcy, ochrona uzupełniająca, pobyt ze względów humanitarnych, pobyt tolerowany

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UdSC³⁷.

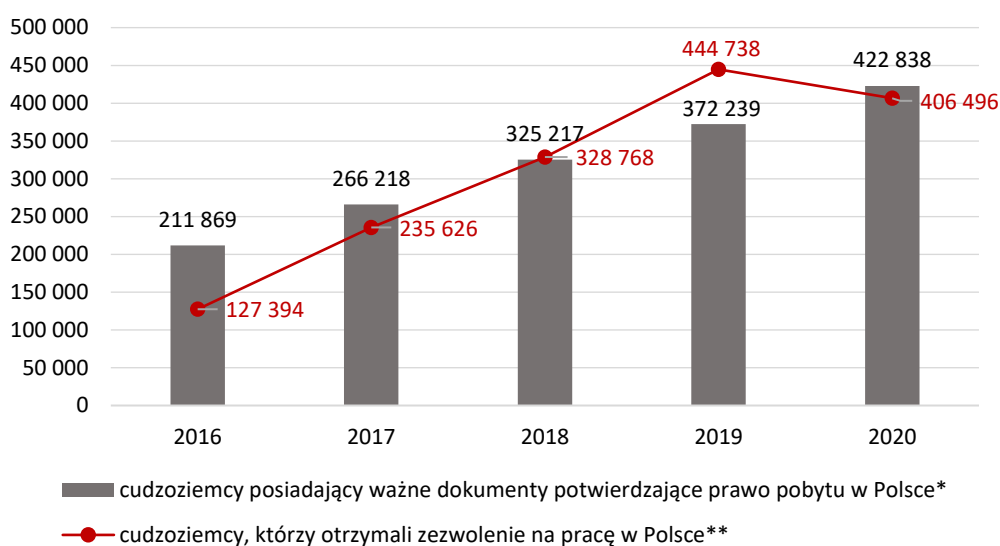
³⁶ GUS (2020), *Rocznik Demograficzny 2020*, dostęp 11.11.2021.

³⁷ UdSC (2021),

<https://migracje.gov.pl/statystyki/zakres/polska/typ/dokumenty/widok/tabele/rok/2021/>, dostęp 11.11.2021.

Według statystyk GUS w ciągu ostatnich 5 lat prawie dwukrotnie wzrosła liczba cudzoziemców, którzy legalnie mieszkają w Polsce. Tempo przyrostu liczby tych cudzoziemców jednak spowalnia: w 2017 vs 2016 r. odnotowano wzrost o 25,7% a w 2020 vs 2019 r. – wzrost o 13,6%. Podobnie wygląda sytuacja z liczbą cudzoziemców, posiadających zezwolenie na pracę w Polsce. Liczba wydanych zezwoleń na pracę co rok rośnie przy jednoczesnym spadku tempa tego wzrostu (2017 vs 2016 r. – wzrost o 85,0% a 2019 vs 2018 – wzrost o 35,3%). Wyjątek stanowi rok 2020, gdy odnotowano spadek wydanych zezwoleń na pracę w liczbach bezwzględnych (o 38,2 tys. mniej niż w 2019 r.) (Wykres 5).

Wykres 5. Liczba cudzoziemców, którzy otrzymali zezwolenie na pracę w Polsce, na tle liczby populacji cudzoziemców posiadających ważne dokumenty potwierdzające prawo pobytu w Polsce

* na podstawie danych MRPiT dotyczących zezwoleń na pracę cudzoziemców³⁸

** dotyczy liczby cudzoziemców posiadających pozwolenie na pobyt stały, pobyt czasowy, pobyt rezydenta długoterminowego UE, pobyt obywatela kraju UE, pobyt stały obywatela kraju UE, pobyt członka rodziny obywatela UE, pobyt stały członka rodziny obywatela UE, azyl, status uchodźcy, ochrona uzupełniająca, pobyt ze względów humanitarnych i pobyt tolerowany

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS³⁹.

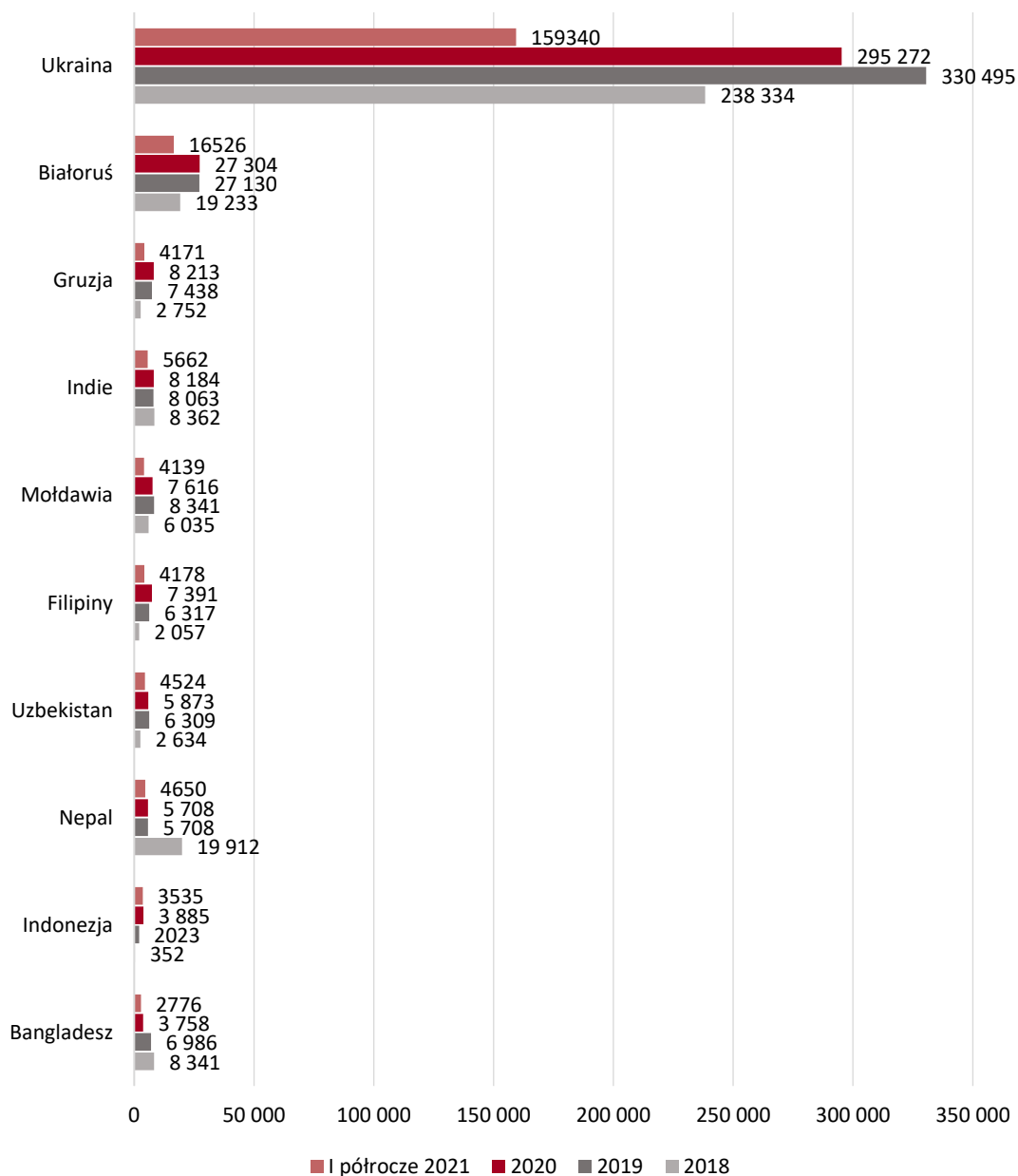
Najliczniejszą grupę cudzoziemców (około 70%), którym wydano zezwolenie na wykonywanie pracy w Polsce, stanowią obywatele Ukrainy. Udział zezwoleń na pracę wydanych obywatelom z innych krajów w ogólnej liczbie zmieniał się w zależności od roku. W 2018 r. na drugim miejscu znaleźli się Nepalczycy (6,1%), w okresie 2019 – pierwsze półrocze 2021 r. – Białorusini. W analizowanym czasie udział zezwoleń wydanych Białorusinom wzrósł z 5,9% do 7,1%. Trzecie miejsce w zależności od roku zajmowali: w 2018 r. – obywatele Białorusi, w 2019 r. – Nepalu, w 2020 r. – Gruzji, a w I półroczu 2021 r.

³⁸ GUS (2021), Zezwolenia na pracę cudzoziemców w 2020 r., dostęp 11.11.2021.

³⁹ GUS (2020), Rocznik Demograficzny 2020, dostęp 11.11.2021.

– Indii. Udział zezwoleń na wykonywanie pracy wydanych obywatelom tych krajów wynosi od 2,0 do 2,4% ogólnej liczby zezwoleń. Wykres 6 przedstawia informacje o liczbie cudzoziemców, którzy otrzymali zezwolenie na pracę w Polsce, według obywatelstwa i roku wydania dokumentu.

Wykres 6. Liczba cudzoziemców, którzy otrzymali zezwolenie na pracę w Polsce, według obywatelstwa (wybrane kraje)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Rynku Pracy MRPiPS⁴⁰.

Z danych departamentu Rynku Pracy MRPiPS wynika, że choć najwięcej zezwoleń na pracę w Polsce wydawano obywatelom z Ukrainy, nie zawsze wskaźnik dynamiki zmian liczby

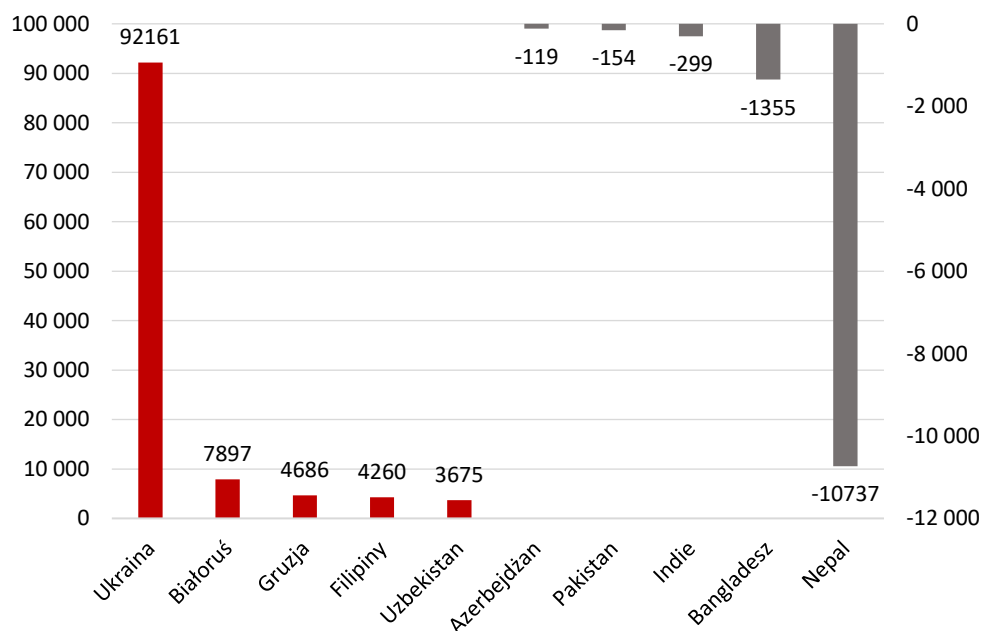
⁴⁰ Departament Rynku Pracy MRPiPS (2021), Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce, dostęp 12.11.2021.

wydanych zezwoleń dla tej grupy cudzoziemców pokazuje najwyższy przyrost czy nawet tendencję wzrostową. Wyraźnie pokazują to dane przedstawione na Wykresach 7-9. Liczba wydanych zezwoleń na pracę dla obywateli Ukrainy w 2019 r. wzrosła r/r o 92,2 tys. Jest to najwyższy wzrost w liczbach bezwzględnych. Z kolei rok później miała miejsce sytuacja odwrotna – wskaźnik dynamiki zmian w 2020 r. spadł o -35,2 tys. zezwoleń r/r. – i jest to największy spadek liczby wydanych zezwoleń na pracę dla obywateli Ukrainy w wartościach bezwzględnych.

Na podkreślenie zasługują również zmiany w 2020 r. wśród 5 krajów, których obywatele otrzymali najwięcej zezwoleń na pracę (wykres 8). W 2020 r. w porównaniu z 2019 r. największy wzrost liczby zezwoleń na pracę w Polsce w wartościach bezwzględnych odnotowano dla krajów Azji i Kaukazu: Indonezji (+ o 1,9 tys. zezwoleń), Korei Południowej (wzrost o 1,1 tys.), Filipin (wzrost o 1,1 tys.), Gruzji i Kazachstanu (+ o 0,8 tys. każdy z krajów).

Wśród najbardziej widocznych zmian można zaznaczyć także wahania wskaźnika dynamiki zmian liczby wydawanych zezwoleń na pracę dla cudzoziemców z Nepalu. W 2019 r. i 2020 r. rok do roku odnotowano ujemne wartości tego wskaźnika (odpowiednio -10,7 tys. i -3,5 tys.). Odnotowane spadki liczby zezwoleń należą do pięciu największych w omawianych latach. Natomiast w I półroczu 2021 r. liczba wydanych zezwoleń na pracę dla Nepalczyków wzrosła o 2,3 tys. – to jeden z pięciu najwyższych wzrostów wskaźnika.

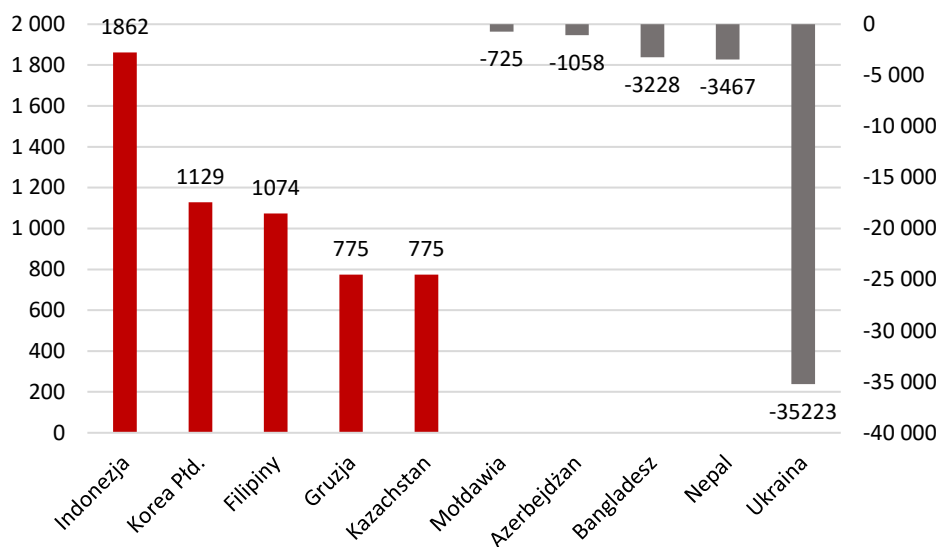
Wykres 7. Zmiana liczby wydanych zezwoleń na pracę w Polsce w 2019 r. vs 2018 r. według obywatelstwa (wybrane kraje)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Rynku Pracy MRPiPS⁴¹.

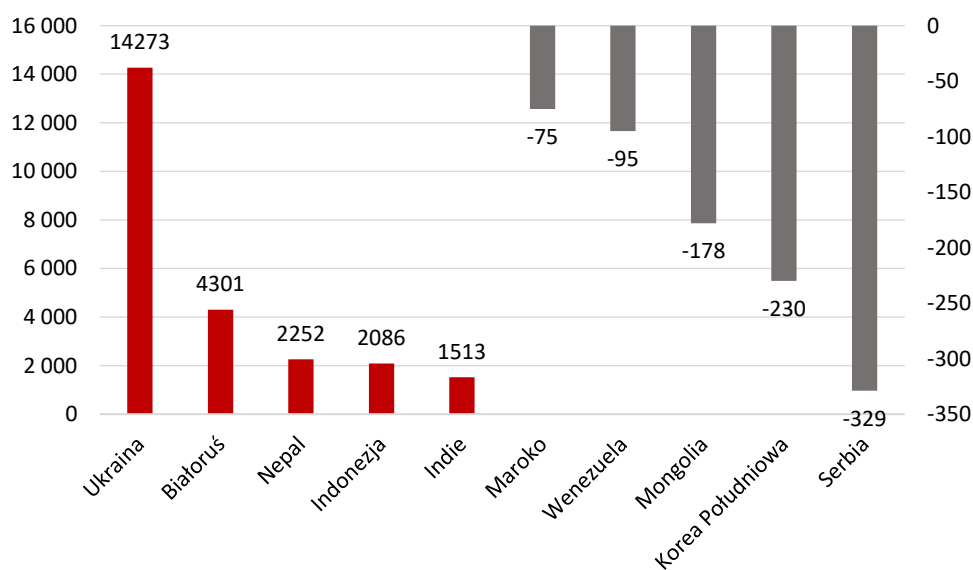
⁴¹ Departament Rynku Pracy MRPiPS (2021), *Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce*, dostęp 12.11.2021.

Wykres 8. Zmiana liczby wydanych zezwoleń na pracę w Polsce w 2020 r. vs 2019 r. według obywatelstwa (wybrane kraje)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departament Rynku Pracy MRPiPS⁴².

Wykres 9. Zmiana liczby wydanych zezwoleń na pracę w Polsce I półrocze 2021 r. vs I półrocze 2020 r. według obywatelstwa (wybrane kraje)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Rynku Pracy MRPiPS⁴³.

Zatrudnianie cudzoziemców spoza Unii Europejskiej, a mianowicie obywateli Armenii, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Rosji i Ukrain, możliwe jest również na podstawie oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy. Obywatele tych państw mogą pracować w Polsce bez

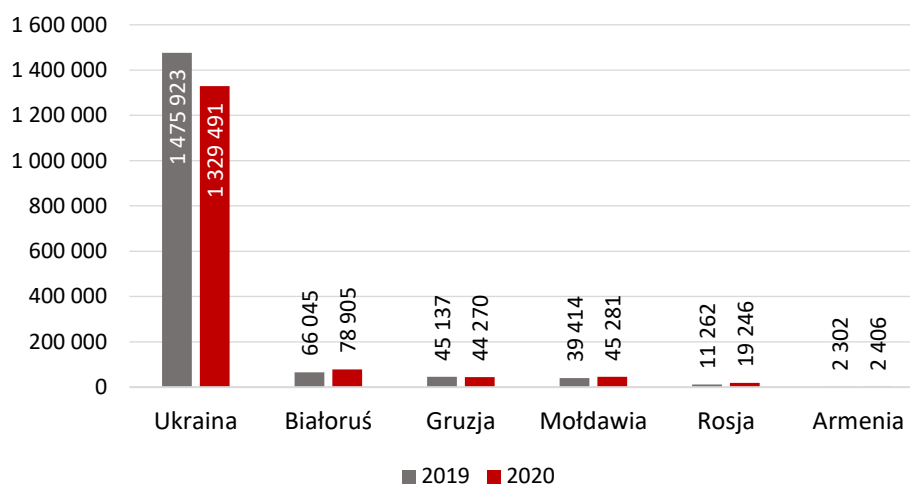
⁴² Departament Rynku Pracy MRPiPS (2021), Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce, dostęp 12.11.2021.

⁴³ Tamże.

konieczności posiadania zezwolenia na pracę przez okres nieprzekraczający 6 miesięcy w ciągu kolejnych 12 miesięcy na podstawie oświadczenia o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi (z wyłączeniem prac sezonowych). Instrument ten został wprowadzony w roku 2006 w rolnictwie, a w 2007 r. – we wszystkich sektorach polskiego rynku pracy.

W 2020 r. liczba oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy wpisanych do ewidencji wyniosła 1520 tys., czyli o 120,5 tys. mniej niż w 2019 r. Wydane w tym czasie oświadczenia dotyczyły przede wszystkim obywateli Ukrainy (ponad 80% ogólnej liczby oświadczeń) (Wykres 10).

Wykres 10. Liczba oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy wpisanych do ewidencji w 2019 r. i 2020 r.

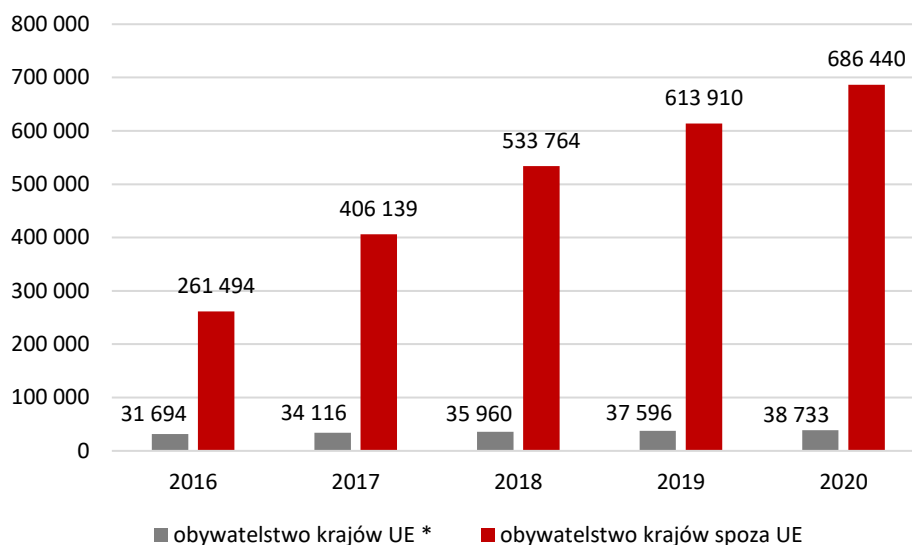
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Rynku Pracy MRPiPS⁴⁴.

Fakt, że w Polsce pracuje coraz więcej cudzoziemców potwierdzają również dane Centralnego Rejestru Ubezpieczonych. Liczba osób fizycznych, które podlegały ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym oraz posiadają obywatelstwo inne niż polskie, wzrosła z 65,0 tys. w grudniu 2008 r. do 725,2 tys. w grudniu 2020 r. Oznacza to 11-krotny wzrost, przy czym liczba cudzoziemców z krajów UE wzrosła ponad 2-krotnie, a cudzoziemców spoza UE – ponad 14-krotnie. W 2020 r. w porównaniu z grudniem 2019 r. liczba ubezpieczonych cudzoziemców wzrosła o blisko 74 tys. osób (wzrost o 11,3%). Według stanu na 31 grudnia 2020 r. liczba cudzoziemców z krajów UE wyniosła 38,7 tys. osób (w liczbie tej uwzględniono obywateli brytyjskich), natomiast z krajów spoza UE – 686,4 tys., w tym 532,5 tys. osób z obywatelstwem ukraińskim. Pozostałymi obywatelstwami o największej liczebności są również obywatelstwa krajów spoza UE, tj. białoruskie (50,6 tys.), gruzińskie (13,0 tys.), mołdawskie (10,8 tys.) i rosyjskie (10,4 tys.) (Wykresy 11 i 12)⁴⁵.

⁴⁴ Departament Rynku Pracy. MRPiPS (2021), Oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, wpisane do ewidencji oświadczeń (obowiązujące od 2018 r.), dostęp 16.11.2021.

⁴⁵ ZUS (2021), Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych. Departament statystyki i prognoz aktuarialnych. Wyd. 2. Warszawa, dostęp 14.11.2021.

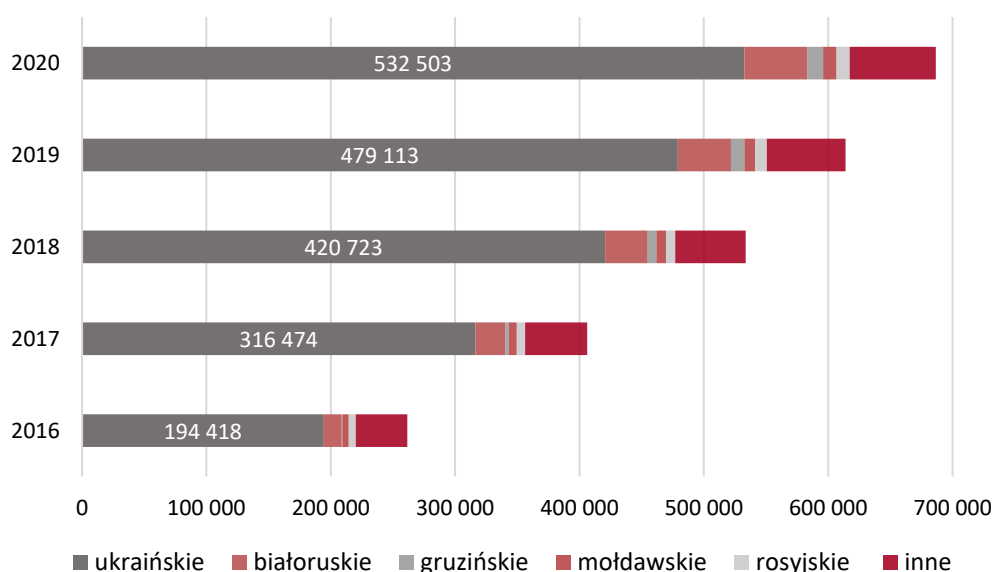
Wykres 11. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnych i rentowych, stan na koniec roku

* W liczbie cudzoziemców z obywatelstwem krajów UE uwzględniona jest liczba obywateli brytyjskich.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZUS⁴⁶.

Wykres 12. Liczba cudzoziemców spoza krajów UE zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnych i rentowych według obywatelstwa stan na koniec roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

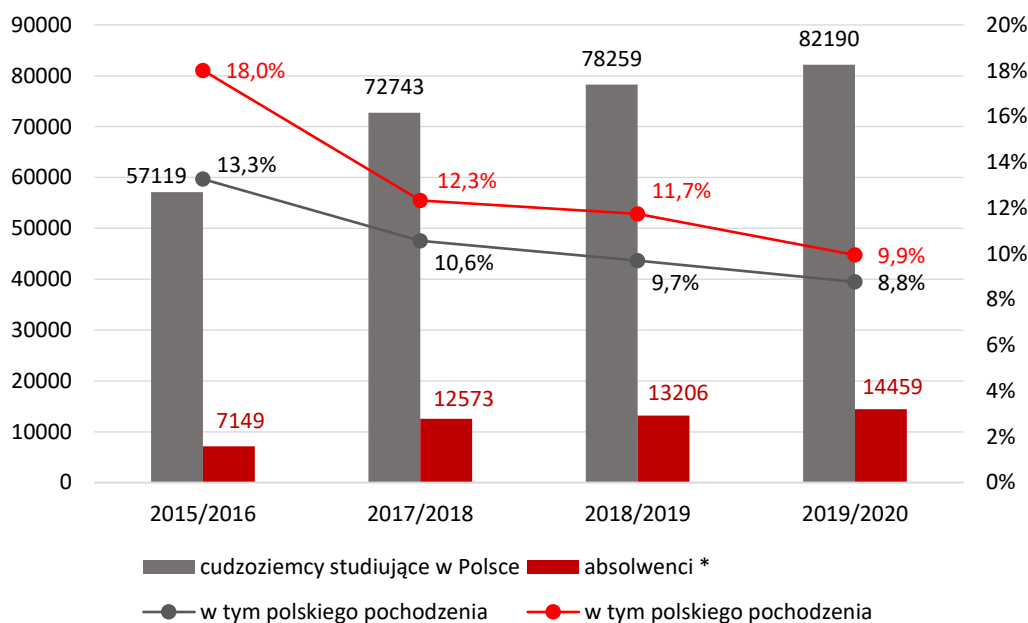
Kwestie zwiększającego się przepływu pracowników cudzoziemskich do Polski są ostatnio częstym tematem publicznej dyskusji. Tymczasem obecność obcokrajowców na polskich uczelniach, a co za tym idzie istnienie absolwentów-cudzoziemców na polskim rynku pracy, jest przez większość pracodawców zupełnie niezauważana. Jedyną grupą pracodawców

⁴⁶ ZUS (2021), Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych. Departament statystyki i prognoz aktuarialnych. Wyd. 2. Warszawa, dostęp 14.11.2021.

zdającą sobie sprawę z tych zasobów są międzynarodowe korporacje oraz firmy IT, które z powodu ogromnych luk na polskim rynku pracy aktywnie szukają pracowników m.in. wśród cudzoziemców kończących polskie uczelnie⁴⁷.

Według danych GUS liczba obcokrajowców studiujących na polskich uczelniach i liczba takich absolwentów stale rośnie, przy czym cudzoziemcy polskiego pochodzenia⁴⁸ to malejący odsetek wśród ogółu zarówno studentów, jak i absolwentów (Wykres 13).

Wykres 13. Liczba zagranicznych studentów i absolwentów polskich uczelni

* Dane o absolwentach dotyczą poprzedniego (w stosunku do wskazanego) roku akademickiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS⁴⁹.

Najliczniejsze grupy absolwentów w 2019 r. stanowili cudzoziemcy, którzy ukończyli następujące kierunki: biznes, administracja i prawo (33,2% ogólnej liczby absolwentów cudzoziemskich), nauki społeczne, dziennikarstwo i informację (18,2%) oraz zdrowie i opieka społeczna (9,9%) (Wykres 14).

⁴⁷ Instytut Społeczno-Ekonomicznych Ekspertyz. Fundacja „Nasz Wybór” (2015), Imigranci o wysokich kwalifikacjach na polskim rynku pracy, Warszawa.

⁴⁸ Cudzoziemiec polskiego pochodzenia – osoba, która bez względu na kraj urodzenia i znajomość języka polskiego deklaruje polskie pochodzenie oraz przejawia zainteresowanie polską kulturą i krajem swego pochodzenia.

⁴⁹ GUS (2020), *Rocznik Demograficzny 2020*, dostęp 13.11.2021.

Wykres 14. Liczba absolwentów cudzoziemskich w Polsce w 2019 r. według grup kierunków kształcenia⁵⁰

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS⁵¹.

2. Popyt na pracę cudzoziemców w Polsce

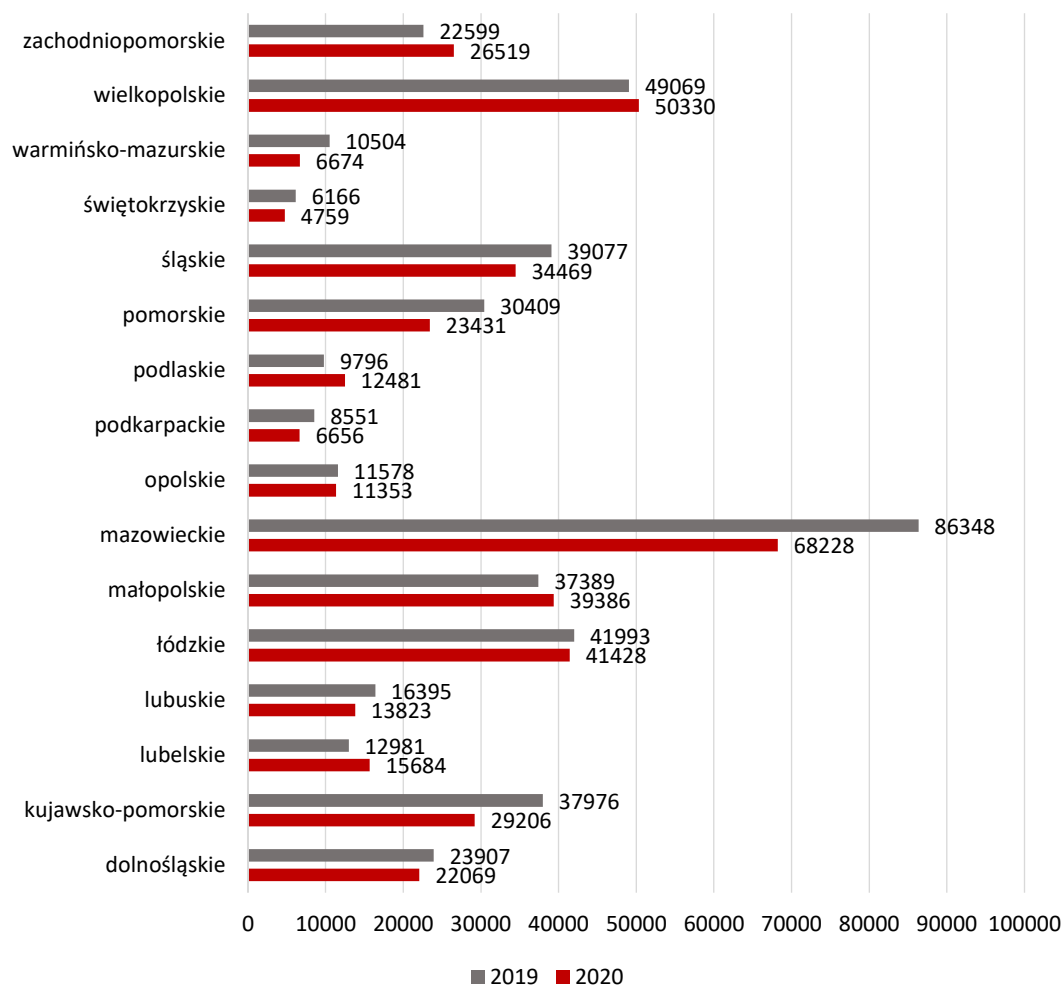
2.1. Perspektywa regionalna (rozkład według województw)

W 2020 r. wydano w Polsce o 38,2 tys. mniej zezwoleń na pracę cudzoziemców niż rok wcześniej. Względem 2019 r. w 11 województwach nastąpił spadek liczby wydanych zezwoleń na pracę cudzoziemców, natomiast w pozostałych 5 województwach obserwowano wzrost tej liczby. Największy spadek w stosunku do 2019 r. wystąpił w województwie warmińsko-mazurskim (o 36,5%), natomiast największy wzrost zaobserwowano w województwie podlaskim (o 27,4%). W analizowanym roku najwięcej zezwoleń na pracę cudzoziemców wydano w województwie mazowieckim (Wykres 15). Jednak udział zezwoleń wydawanych w województwie mazowieckim w ogólnej liczbie wydawanych zezwoleń w kraju od 2012 r. maleje.

⁵⁰ Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013).

⁵¹ GUS (2020), Szkolnictwo wyższe i jego finanse w 2019 r., <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/skolnictwo-wyzsze-i-jego-finanse-w-2019-roku,2,16.html>, dostęp 14.11.2021.

Wykres 15. Zezwolenia na pracę cudzoziemców wydane w 2019 r. i 2020 r. według województw

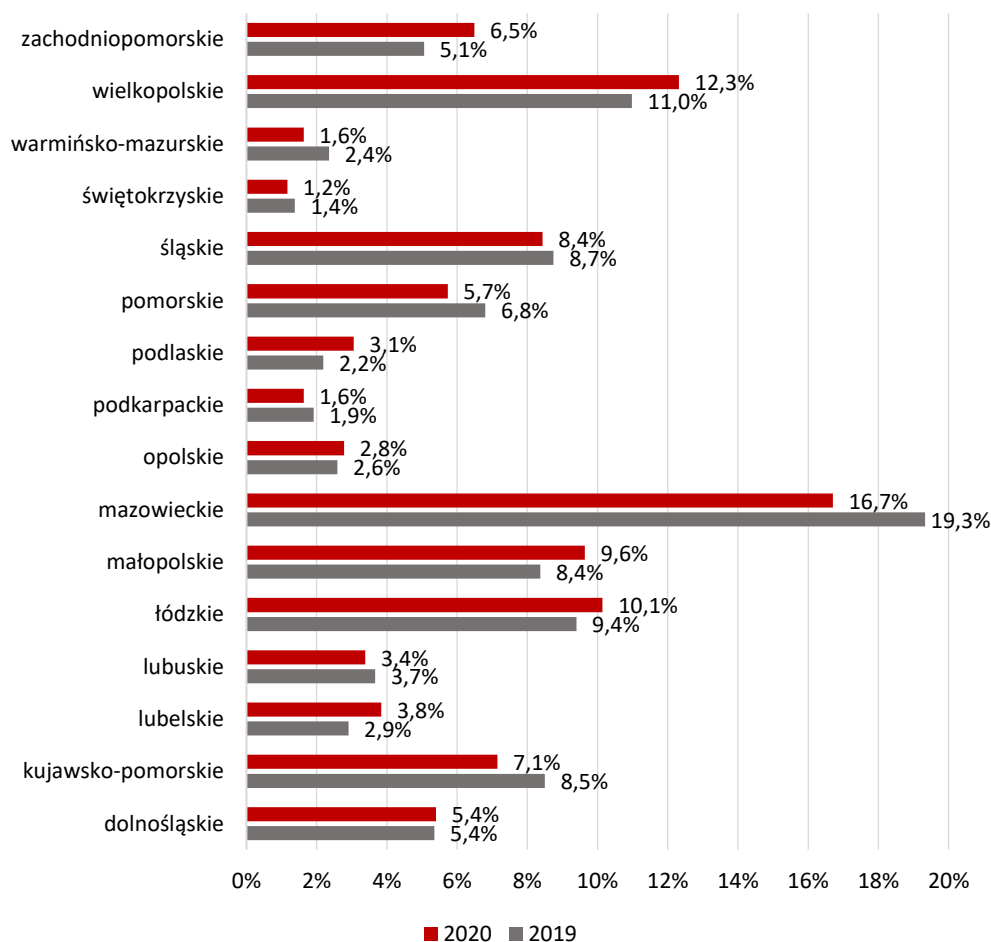

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departament Rynku Pracy MRPiPS⁵².

W 2020 r. największą po województwie mazowieckim liczbę zezwoleń uzyskano w województwie wielkopolskim (12,4% ogólnej liczby pozytywnych decyzji). Najmniejszą część ogólnej liczby zezwoleń na pracę cudzoziemców wydano w województwach: świętokrzyskim, podkarpackim oraz warmińsko-mazurskim (w każdym z wymienionych województw poniżej 2%) (Wykres 16).

⁵² Departament Rynku Pracy MRPiPS (2021), Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce, <https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analzy/zatrudnianie-cudzoziemcow-w-polsce>, dostęp 12.11.2021.

Wykres 16. Udział zezwoleń na pracę cudzoziemców, w podziale na województwa, wydanych w 2019 i 2020 r.

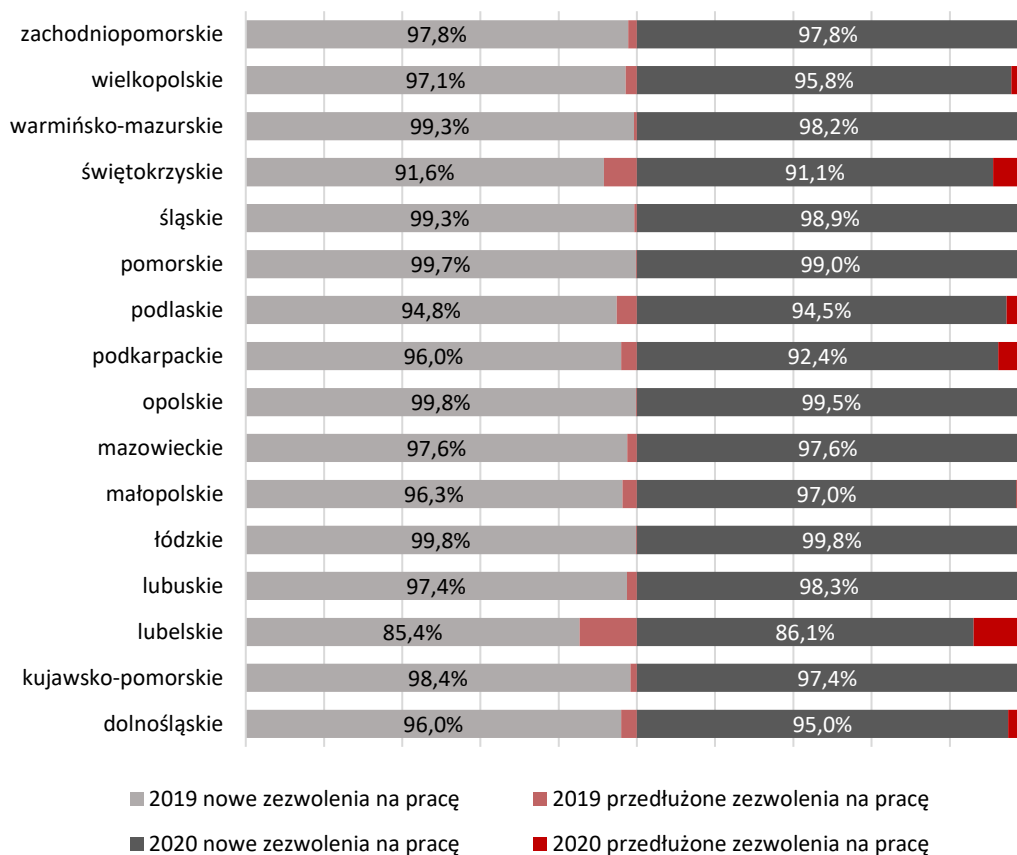
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departament Rynku Pracy MRPiPS⁵³.

W Polsce w zdecydowanej większości wydawane są zezwolenia na pracę cudzoziemców, niebędące kontynuacją wcześniejszych zezwoleń. Stanowiły one około 97,0% wszystkich wydanych zezwoleń zarówno w 2019, jak i w 2020 r.

W województwie lubelskim odnotowano najwyższy udział (14,6% w 2019 r. i 13,9% 2020 r.) przedłużeń w ogólnej liczbie wydanych zezwoleń na pracę w tym województwie. Znaczny udział odnotowano także w województwie świętokrzyskim (8,4% w 2019 r. i 8,9% 2020 r.). Najrzadziej zgody na kontynuację pracy cudzoziemców udzielano w województwie łódzkim i opolskim. W każdym z wymienionych województw stanowiły one do 0,5% ogólnej liczby zezwoleń na pracę cudzoziemców.

⁵³ Departament Rynku Pracy MRPiPS (2021), Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce, dostęp 12.11.2021.

Wykres 17. Udział nowych i przedłużonych zezwoleń na pracę w ogólnej liczbie wydanych cudzoziemcom zezwoleń w 2019 r. i 2020 r. według województw

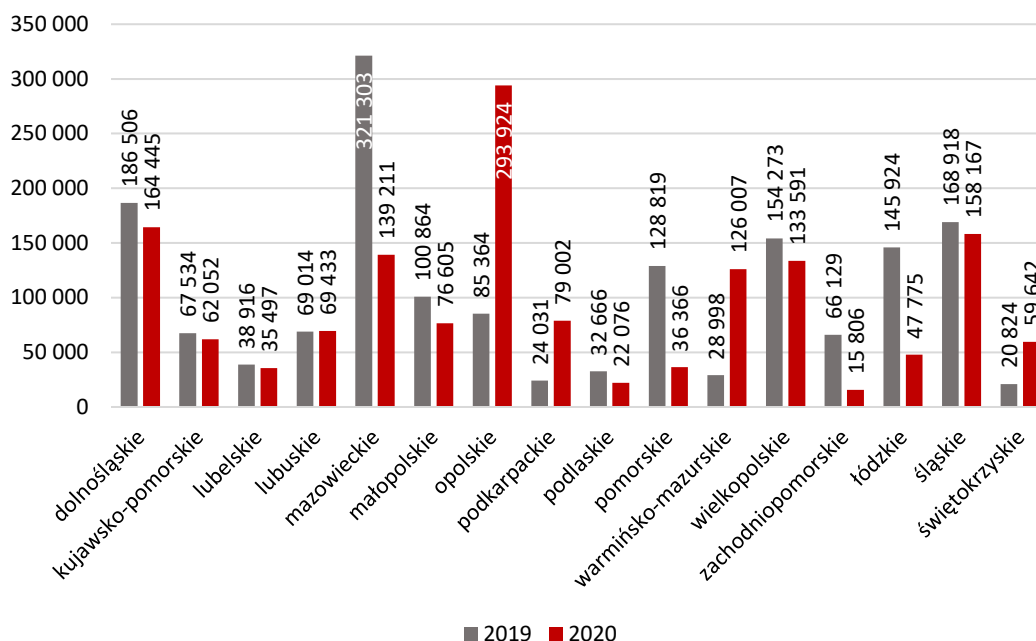

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departament Rynku Pracy MRPiPS⁵⁴.

Biorąc pod uwagę liczbę zarejestrowanych oświadczeń w 2020 r. w porównaniu r/r, wzrost nastąpił w 5 z 16 województw. Najwięcej wpisanych do ewidencji oświadczeń zanotowano w województwie opolskim (19,3% ogólnej liczby oświadczeń). Ponadto to właśnie w tym województwie zaobserwowano najsilniejszy wzrost liczby zarejestrowanych oświadczeń (wzrost o 208,6 tys. w stosunku do 2019 r.). Najmniejszą część ogólnej liczby oświadczeń na pracę cudzoziemców odnotowano w województwach: zachodniopomorskim (1,0% ogólnej liczby oświadczeń), podlaskim (1,5% ogólnej liczby oświadczeń) oraz lubelskim i pomorskim (odpowiednio 2,3% i 2,4% ogólnej liczby oświadczeń). Względem 2019 r. spadek liczby oświadczeń wpisanych do ewidencji nastąpił w 11 województwach, w tym największy w województwie mazowieckim (o 182,1 tys.) (Wykres 18).

⁵⁴ Departament Rynku Pracy MRPiPS (2021), Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce, dostęp 12.11.2021.

Wykres 18. Oświadczenia o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi wydane w 2019 r. i 2020 r. według województw

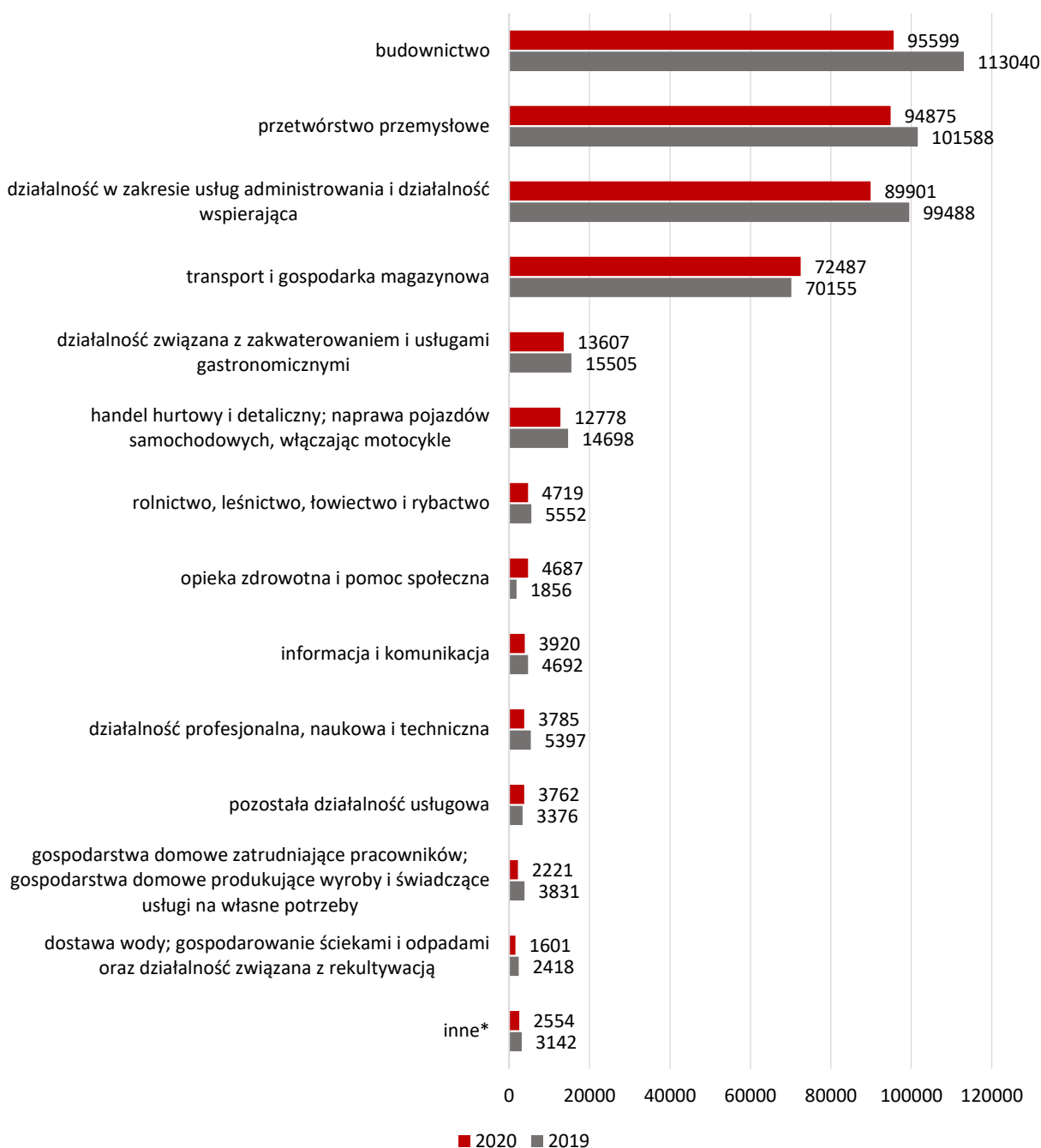

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departament Rynku Pracy MRPiPS⁵⁵.

2.2. Perspektywa sektorowa i zawodowa (informacja według branż i grup zawodowych)

W Polsce pracodawcy, którzy uzyskiwali zezwolenia na pracę dla cudzoziemców, prowadzili działalność gospodarczą głównie w sekcjach PKD: budownictwo, przetwórstwo przemysłowe, administrowanie i działalność wspierająca oraz transport i gospodarka magazynowa (Wykres 19). Udział każdej z tych sekcji w ogólnej liczbie zezwoleń w zależności od analizowanego okresu wynosił od 15,8 do 25,4%. W 2020 r. najsilniejszy spadek liczby zezwoleń na pracę odnotowano w budownictwie (o 17,4 tys.), z kolei największy wzrost nastąpił w sekcji opieka zdrowotna i pomoc społeczna (o 2,8 tys.)

⁵⁵ Departament Rynku Pracy MRPiPS (2021), Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce, dostęp 12.11.2021.

Wykres 19. Liczba zezwoleń na pracę cudzoziemców według sekcji PKD

* inne: działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, edukacja, działalność finansowa i ubezpieczeniowa, górnictwo i wydobywanie, administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, organizacje i zespoły eksterytorialne

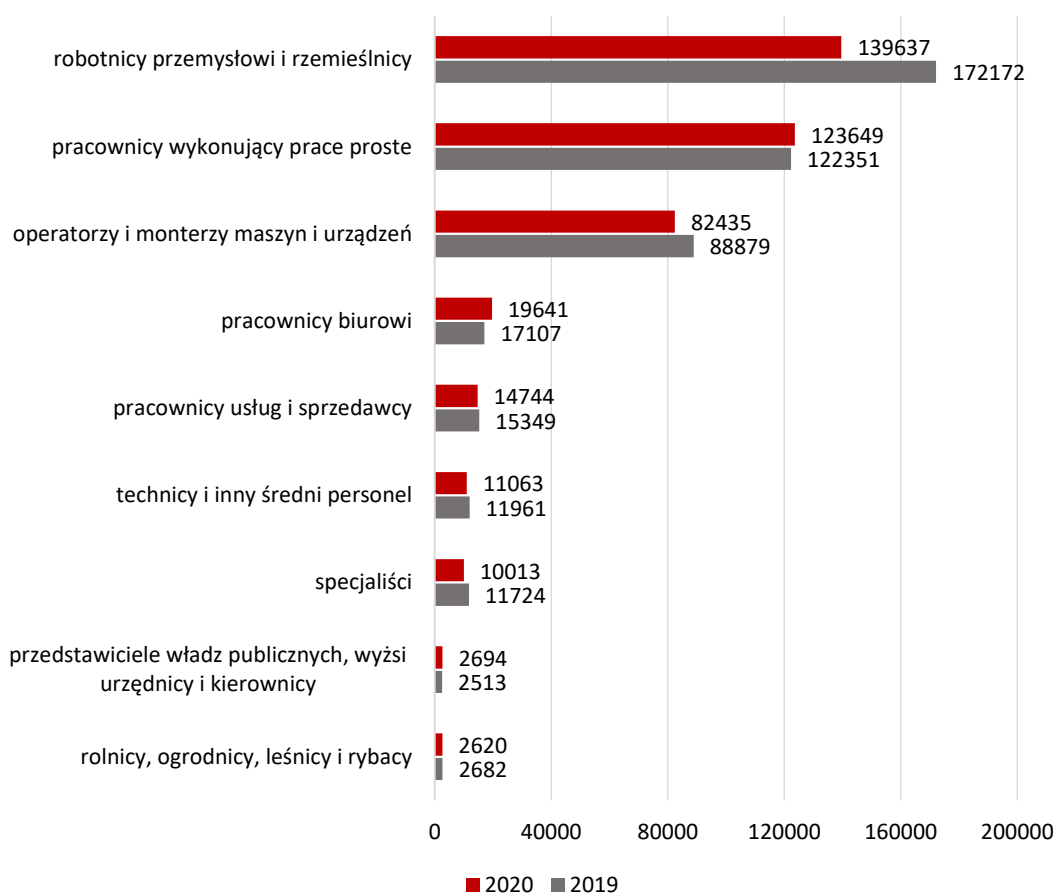
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departament Rynku Pracy MRPiPS⁵⁶.

⁵⁶ Departament Rynku Pracy MRPiPS (2021), Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce, dostęp 12.11.2021.

Zezwolenia na pracę w Polsce wydawane są według 9 wielkich grup Klasyfikacji zawodów i specjalności. Są to:

- przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy;
- specjaliści;
- technicy i inny średni personel;
- pracownicy biurowi;
- pracownicy usług i sprzedawcy;
- rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy;
- robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy;
- operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń;
- pracownicy wykonujący prace proste.

Wykres 20. Liczba wydanych zezwoleń na pracę w Polsce według grup wielkich Klasyfikacji zawodów i specjalności⁵⁷

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departament Rynku Pracy MRPiPS⁵⁸.

⁵⁷ Departament Rynku Pracy MPiPS (2014), Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy. Tworzenie i stosowanie, dostęp 06.12.2021.

⁵⁸ Departament Rynku Pracy MRPiPS (2021), Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce, dostęp 12.11.2021.

Najliczniejszą grupę cudzoziemców, którzy otrzymali zezwolenia na pracę w Polsce, stanowią robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy oraz pracownicy wykonujący prace proste (łącznie ponad 60% wydanych zezwoleń). Znaczny udział zezwoleń zaobserwowano także dla operatorów i monterów maszyn i urządzeń (około 20%). Mimo że w 2020 r. liczba wydanych zezwoleń dla robotników przemysłowych i rzemieślników była najwyższa, właśnie w tej kategorii zezwoleń obserwowano najsilniejszy spadek (mniej o 32,5 tys. zezwoleń r/r), z kolei najbardziej wzrosła liczba zezwoleń dla pracowników biurowych (o 2,5 tys. r/r).

2.3. Polska rzeczywistość w oczach imigrantów

Niedobory kadrowe na polskim rynku pracy uzupełniają głównie Ukraińcy. Według najnowszego Barometru Polskiego Rynku Pracy obywatele Ukrainy nadal traktują pracę w Polsce jako sposób na szybkie podreperowanie domowego budżetu i możliwość zarobienia więcej niż w swojej ojczyźnie. Niemal połowa imigrantów zarobkowych z Ukrainy spędza w Polsce maksymalnie 3 miesiące, a około 30% przyjeżdża na okres od 3 do 6 miesięcy. Ponad pół roku pracuje w Polsce co piąty pracownik z Ukrainy. Ta tendencja obserwowana jest od początku prowadzenia badania, czyli od 2018 r. Ukraińcy są nastawieni na wysoki zarobek i chcą jak najwięcej pieniędzy przekazać rodzinie w swoim kraju. Dlatego 42% osób na miesięczne wydatki przeznacza od 200 do 500 zł miesięcznie, a co trzeci – od 500 do 1000 zł miesięcznie. Umożliwiają to benefity w postaci m.in. darmowego zakwaterowania, transportu do pracy czy wyżywienia. Dzięki temu pracownik jest w stanie ograniczyć wydatki w znacznym stopniu⁵⁹.

Badania przeprowadzone w Polsce wyraźnie wskazują na niski poziom dopasowania kompetencji cudzoziemców do potrzeb rynku pracy. Jak wynika z deklaracji pracowników z Ukrainy, 70% respondentów uważa, że wykonuje pracę poniżej swoich kwalifikacji⁶⁰. Podobne wnioski dostarcza raport pt. *Profil społeczny migranta zarobkowego z Ukrainy*⁶¹. Ze względu na trudności ze znalezieniem pracy w zawodzie (22,9%), nieznaną języka polskiego (21,6%) lub brak zapotrzebowania na wyuczony zawód (18,7%) 77% Ukraińców pracuje w Polsce poniżej swoich kwalifikacji⁶². Przykładem również mogą być wyniki analizy sytuacji zawodowej ukraińskich pracowników w dużych miastach, zrealizowanej na przestrzeni lat 2015-2018, która pokazała, że wykonywanie pracy poniżej swoich kwalifikacji deklarowało 59,9% migrantów z Warszawy, 55,3% migrantów z Wrocławia,

⁵⁹ Podobne wyniki uzyskano również w badaniu przeprowadzonym w 2020 r. Personel Service (2021), Barometr Polskiego Rynku, <https://personelservice.pl/wp-content/uploads/2021/03/Barometr-Polskiego-Rynku-Pracy-2021.pdf>, dostęp 15.11.2021.

⁶⁰ Work Service (2019) *Migracje zarobkowe cudzoziemców z Ukrainy i Azji do Polski*, dostęp 15.11.2021.

⁶¹ Polsko-Ukraińska izba Gospodarcza, Foreign Personnel Service (2019), *Profil społeczny migranta zarobkowego z Ukrainy*, <https://www.pol-ukr.com/wp-content/uploads/PUIG-PIZ-Raport-2019.pdf>, dostęp 17.11.2021.

⁶² Tamże.

50,3% migrantów z Lublina i 48,3% migrantów z Bydgoszczy⁶³, a także wyniki badania sondażowego pt. *Cudzoziemcy w Warszawie*, według których Ukraińcy dzielą się na dwie grupy – 51% deklaruje, że znalazło pracę zgodnie z kwalifikacjami, a 47% – poniżej swoich kwalifikacji. Zgodnie ze swoimi kwalifikacjami pracuje 90% cudzoziemców z EU, wśród cudzoziemców z pozostałych krajów odsetek ten wynosi 67%⁶⁴.

Pracodawcy w Polsce są dobrze oceniani przez większość ukraińskich pracowników. 57% ankietowanych osób (o 7 p.p. więcej niż rok wcześniej) ma dobre lub bardzo dobre nastawienie do swoich szefów, a 39% – neutralne. Nastawienie pracowników z Ukrainy do ich polskich kolegów z pracy jest bardzo pozytywne. 53% ocenia Polaków, z którymi pracowało, bardzo dobrze i dobrze, co oznacza wzrost aż o 11 p.p. w porównaniu z poprzednią edycją badania. Kolejne 37% Ukraińców jest nastawionych neutralnie⁶⁵.

Niemal 60% badanych pracowników z Ukrainy odczuwa zadowolenie z pracy w Polsce, niezadowolonych jest 13,5%. Bez znaczenia dla tej opinii pozostaje kwestia podejmowania pracy poniżej posiadanego wykształcenia⁶⁶. Wpływa na nią natomiast zadowolenie z zarobków oraz pozytywna ocena miejsca pracy (w tym atmosfera, relacje ze współpracownikami, możliwości rozwoju, stosunek Polaków do nich jako cudzoziemców)⁶⁷. Podobne wnioski płyną również z badań na temat zadowolenia z pracy w Polsce w 2020 r. pracowników tymczasowych z Ukrainy: 93% respondentów wskazało, że są zadowoleni z relacji ze współpracownikami, wysoko ocenione zostały także warunki pracy (82%) oraz stosunek Polaków do imigrantów (73%). Na zadowolenie z wynagrodzenia wskazało 65% badanych osób⁶⁸.

Do dłuższego przebywania w Polsce cudzoziemców mogłoby zmobilizować pokonanie największych trudności, z jakimi się zmagają na emigracji. Wśród Ukraińców pracujących w Polsce na pierwszym miejscu wskazywana jest długotrwała rozłąka z rodziną. Na kolejnych miejscach znajdują się długie godziny pracy oraz trudne warunki jej wykonywania. Tutaj jednak warto podkreślić, że pracownicy z Ukrainy często dobrowolnie decydują się na dłuższe godziny pracy, które są dodatkowo płatne i pozwalają na większy zarobek. Ukraińców zniechęcają również administracyjne formalności przy załatwianiu

⁶³ Górny, A., Kołodziejczyk, K., Madej, K. i Kaczmarczyk, P. (2019), Nowe obszary docelowe w migracji z Ukrainy do Polski. Przypadek Bydgoszczy i Wrocławia na tle innych miast. CMR Working Papers 118/176, dostęp 17.11.2021.

⁶⁴ Wśród respondentów znaleźli się przedstawiciele 51 krajów, najliczniejszą grupę stanowią Ukraińcy – 42%. BBS Obserwator (2019) Cudzoziemcy w Warszawie, dostęp 17.11.2021.

⁶⁵ Personel Service (2021), Barometr Polskiego Rynku 2021, dostęp 15.11.2021.

⁶⁶ Należy pamiętać, że większość respondentów to migranci zarobkowi, przyjeżdżający do Polski na okres do 6 miesięcy.

⁶⁷ Work Service (2019), Migracje zarobkowe cudzoziemców z Ukrainy i Azji do Polski, dostęp 15.11.2021.

⁶⁸ OTTO Work Force (2020), Opinie pracowników tymczasowych z Ukrainy na temat zadowolenia z pracy w Polsce w 2020 roku, dostęp 15.11.2021.

dokumentów⁶⁹. Charakter tych procedur powoduje, że Ukraińcy przyjeżdżają do pracy w Polsce często (zwykle częściej niż jeden raz), ale na krótsze okresy i nie ubiegają się o pracę na wyższych stanowiskach, nawet mając w tym zakresie odpowiednie kwalifikacje⁷⁰.

Według raportu Najwyższej Izby Kontroli⁷¹ na temat uznawania kwalifikacji zawodowych cudzoziemców spoza Unii Europejskiej pierwszą i zarazem najtrudniejszą dla części cudzoziemców barierę w procesie uznawania kwalifikacji stanowił proces nostryfikacji dyplomów z uwagi na przyjęte na poszczególnych uczelniach regulacje, często sprzeczne z powszechnie obowiązującymi przepisami. Ponadto wśród ewentualnych barier wymieniano: długi czas oczekiwania na nostryfikację dyplomu, skomplikowane i kosztowne procedury związane z legalizacją pobytu, konieczność znajomości języka polskiego⁷². NIK podkreśla, że administracja publiczna nie radzi sobie z obsługą rosnącej liczby cudzoziemców przyjeżdżających do Polski. Brakuje sprawnej, rzetelnej i terminowej obsługi, co jest spowodowane m.in. problemami kadrowymi w urzędach i niewystarczającym finansowaniem ich działalności. Wciąż nie stworzono strategicznego dokumentu określającego politykę państwa w zakresie kształtowania migracji. To wszystko może spowodować, że zniecierpliwieni cudzoziemcy, którzy uzupełniają niedobory na naszym rynku pracy, wyjadą z Polski⁷³.

3. Cudzoziemcy w szarej strefie

W gospodarce polskiej od kilku lat obserwowane jest wysokie zapotrzebowanie na pracę obcokrajowców, spowodowane niedoborem pracowników krajowych na rynku pracy. Wśród cudzoziemców pracujących w Polsce najliczniej reprezentowani są obywatele Ukrainy, ale coraz więcej osób przyjeżdża z Białorusi, Rosji, Kaukazu i krajów azjatyckich.

Podawane przez różnych autorów czy instytucje publiczne szacunki wielkości populacji cudzoziemców, którzy przebywają i/lub pracują w Polsce wbrew przepisom, są rozbieżne.

Z badania przeprowadzonego przez agencję pracy tymczasowej EWL w 2018 r. wynika, że ¼ cudzoziemców podczas swojego pobytu w Polsce pracowała bez podpisanej umowy⁷⁴. Wyniki analizy podstaw prawnych wykonywania pracy przez ukraińskich pracowników i ich długości doświadczenia migracyjnego, przeprowadzanej na danych zebranych w Warszawie, Wrocławiu, Lublinie i Bydgoszczy, dowodzą, że najwyższy odsetek migrantów deklarujących

⁶⁹ Personel Service (2021), Barometr Polskiego Rynku Pracy 2021, dostęp 15.11.2021.

⁷⁰ Tamże.

⁷¹ NIK (2021), Uznawanie kwalifikacji zawodowych cudzoziemców spoza Unii Europejskiej, dostęp 17.11.2021.

⁷² Tamże.

⁷³ NIK (2019), Przygotowanie administracji publicznej do obsługi cudzoziemców, dostęp 17.11.2021.

⁷⁴ EWL (2018), Ukraińcy na polskim rynku pracy. Doświadczenia, wyzwania i perspektywy, dostęp 17.11.2021.

pracę nielegalną występuje w Warszawie (16,7%). We Wrocławiu wynosił on 9,7%, w Lublinie – 6,0%, a najniższy był wśród migrantów bydgoskich (0,2%)⁷⁵.

Jak wynika z danych Państwowej Inspekcji Pracy⁷⁶, w 2020 r. w przypadku cudzoziemców ujawniono 2,8 tys. przypadków powierzenia nielegalnej pracy. Najliczniejszą grupę nielegalnie zatrudnionych cudzoziemców stanowili obywatele Ukrainy – 2388 osób, tj. 15,1% obywateli tego kraju objętych kontrolą (dla porównania: w 2019 r. – 13,6%, w 2018 r. – 11,7%), co stanowi 84,8% ogółu cudzoziemców, którym powierzono nielegalne wykonywanie pracy. W dalszej kolejności wykazano nielegalne zatrudnienie obywateli Białorusi (210 cudzoziemców), Gruzji (74), Mołdawii (41), Rosji (11) i Uzbekistanu (11).

Inspektorzy pracy najczęściej stwierdzali brak wymaganego zezwolenia na pracę (w 65% ujawnionych przypadków powierzenia nielegalnej pracy cudzoziemcom, w 2019 r. – w 69%, w 2018 r. – 68%).

Największy odsetek nielegalnie pracujących cudzoziemców w stosunku do ogólnej liczby obcokrajowców objętych kontrolą stwierdzono w województwach dolnośląskim (25%), lubuskim (22%), śląskim (21%) oraz łódzkim i podlaskim (po 17%).

Największą liczbę cudzoziemców, którym została powierzona nielegalna praca, wykazano w podmiotach prowadzących działalność w sekcji gospodarki: usługi administrowania i działalność wspierająca, obejmującej również agencje pracy tymczasowej (36% nielegalnie zatrudnionych), w budownictwie (25%), w transporcie i gospodarce magazynowej (11%) oraz w przetwórstwie przemysłowym (9%).

Według szacunków Instytutu Prognoz i Analiz Gospodarczych (IPiAG), opracowanych na podstawie danych MRPiPS i ZUS, w 2020 r. w szarej strefie w Polsce mogło pracować 751,8 tys. cudzoziemców, co stanowi ponad połowę ogółu pracujących obcokrajowców (Tabela 1)⁷⁷.

⁷⁵ Górny A., Madej K., Porwit K. (2020), Ewolucja czy rewolucja? Imigracja z Ukrainy do aglomeracji warszawskiej z perspektywy lat 2015-2019, Centrum Badań nad Migracjami, Uniwersytet Warszawski, dostęp 17.11.2021.

⁷⁶ PIP (2021), Sprawozdanie z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2020 roku, Warszawa, dostęp 17.11.2021.

⁷⁷ Dla oszacowania liczby obcokrajowców pracujących w szarej strefie przyjęto następujące założenia o stopniu wykorzystania wydanych zezwoleń na pracę i oświadczeń o powierzeniu pracy cudzoziemcowi oraz liczbie obcokrajowców, którzy nie potrzebują zezwoleń na pracę: zezwolenia na pracę (do 3 lat) – 80%, zezwolenia na pracę sezonową – 70%, oświadczenia o powierzeniu pracy – 70%, udział obcokrajowców, którzy podjęli pracę w liczbie uprawnionych do jej podjęcia bez zezwolenia (w tym zagraniczni studenci) – 50%. Przyjęto, zgodnie z informacjami ZUS, że średni okres opłacania składek przez cudzoziemców zatrudnionych krótkoterminowo wynosi 6 miesięcy.

Tabela 1. Szacunek liczby obcokrajowców zatrudnionych w szarej strefie w latach 2018-2020 (tys. osób)

	2018	2019	2020
Zezwolenia na pracę (do 3 lat) (1)	263	355,8	325,2
Zezwolenia na pracę sezonową (2)	36,4	42	48,1
Oświadczenia o powierzeniu pracy (3)	474,7	564	531,9
Liczba obcokrajowców uprawnionych do podejmowania pracy bez zezwoleń (4)	162,6	163,8	170
Łącznie pracujący obcokrajowcy (5)=(1)+(2)+(3)+(4)	936,7	1125,6	1075,2
Liczba ubezpieczonych w ZUS (6)	284,6	313,7	323,4
Obcokrajowcy pracujący w szarej strefie (5)-(6)	652,1	811,9	751,8

Źródło: IPiAG (2021) Szara strefa 2020. Warszawa⁷⁸.

Najczęstszym wymienianym przez cudzoziemców powodem wykonywania pracy nielegalnie jest procedura związana z legalizacją pobytu, a mianowicie niedookreślony czas oczekiwania na zezwolenia na pracę. Niekiedy trwa to pół roku, a nawet do roku w przypadku oczekiwania na zmianę zezwolenia na pobyt. Jeżeli natomiast upłynął okres obowiązującego zezwolenia, a nowego jeszcze nie otrzymano, w większości przypadków cudzoziemiec nie może legalnie pracować. Zmiana pracy przez cudzoziemca, który ma zezwolenie, wymaga nowego zezwolenia, co również powoduje, że w tym czasie zazwyczaj podejmuje on nielegalną pracę. Podejmowanie pracy bez umowy część cudzoziemców uzasadnia tym, że dzięki nieodprowadzaniu podatku mogą uzyskać większy zarobek. Wśród innych powodów znalazły się: niechęć pracodawcy do podpisywania umowy, przekroczenie terminu legalnego pobytu, niewydanie decyzji zezwalającej na pobyt i/lub pracę ze strony polskich urzędów⁷⁹.

⁷⁸ IPiAG (2021), Szara strefa 2020. Warszawa, dostęp 17.11.2021.

⁷⁹ Golińska A-O. (2021), Nielegalna praca cudzoziemców w Polsce w kontekście naruszeń praw pracowniczych, Zeszyty Programu TOP 15; EWL (2018), Ukraińcy na polskim rynku pracy. Doświadczenia, wyzwania i perspektywy; Liwiński J (red. nauk), (2021), Praca nierejestrowana przyczyny i konsekwencje w cyklu życia. Warszawa; Work Service (2019) Migracje zarobkowe cudzoziemców z Ukrainy i Azji do Polski, dostęp 15.11.2021.

4. Przykłady działań zmierzających do zatrzymania pracowników zagranicznych

UE przyjęła różnorodne przepisy i ramy prawne, które pozwalają zarządzać legalną migracją. Dotyczą one m.in: pracowników wysoko wykwalifikowanych, studentów i naukowców oraz pracowników sezonowych⁸⁰.

Niebieska karta Unii Europejskiej to ustanowiony dyrektywą dokument umożliwiający wykwalifikowanym pracownikom niebędącym obywatelami Unii Europejskiej pobyt i pracę na terytorium dowolnego państwa członkowskiego UE z wyjątkiem Danii, Irlandii i Zjednoczonego Królestwa. Ideę wdrożenia niebieskiej karty UE wprowadziła Dyrektywa Rady 2009/50/WE z dnia 25 maja 2009 r. w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu podjęcia pracy w zawodzie wysokich kwalifikacji. Celem Rady UE było przyciągnięcie na teren UE wysoko wykwalifikowanych pracowników z państw trzecich i umożliwienie ich łatwiejszego zatrudniania oraz elastyczności w zmianie miejsca pracy czy też kraju zamieszkania.

7 października 2021 r. Rada przyjęła nowe przepisy⁸¹ mające przyciągać i zatrzymywać wysoko wykwalifikowanych pracowników z krajów trzecich, zwłaszcza w tych unijnych sektorach, które borykają się z niedoborem pracowników o wysokich kwalifikacjach (np. elektronika i telekomunikacja, przemysł, IT, służba zdrowia). Nowe przepisy jeszcze bardziej zharmonizują warunki wjazdu i pobytu pracowników wysoko wykwalifikowanych i zwiększą atrakcyjność unijnej niebieskiej karty. Dyrektywa przede wszystkim poszerza kryteria przyjęć, ułatwia mobilność wewnątrz UE i łączenie rodzin, upraszcza procedury dla zatwierdzonych przez państwo pracodawców, gwarantuje bardzo duży dostęp do rynku pracy i obejmuje także niebędących obywatelami UE członków rodziny obywateli UE oraz osoby podlegające ochronie międzynarodowej.

Wśród prowadzonych rozwiązań można wyróżnić:

- obniżenie poziomu wynagrodzenia kwalifikującego cudzoziemca do wnioskowania o wydanie niebieskiej karty UE;
- skrócenie okresu, na jaki musi zostać zawarta umowa dotycząca wykonywania pracy;
- skrócenie okresu, w którym cudzoziemiec jest obowiązany do przedstawienia tzw. testu rynku pracy w przypadku zmiany stanowiska bądź pracodawcy;
- skrócenie okresu, po którym posiadacz Niebieskiej Karty UE wydanej w jednym państwie członkowskim może podjąć pracę w innym państwie na uproszczonych zasadach.

⁸⁰ Jak UE zarządza przepływami migracyjnymi, <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/eu-migration-policy/managing-migration-flows/>, dostęp 18.11.2021.

⁸¹ Dyrektywa w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu zatrudnienia w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji, dostęp 17.11.2021.

Obok systemu unijnej niebieskiej karty państwa członkowskie będą mogły zachować systemy krajowe dla pracowników wysoko wykwalifikowanych. Jednak nowe przepisy zawierają szereg rozwiązań, które gwarantują, że posiadacze niebieskiej karty i ich rodziny nie znajdą się w mniej korzystnej sytuacji niż posiadacze zezwoleń krajowych.

W 2016 r. Rada i Parlament UE przyjęły dyrektywę określającą warunki wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich, którzy zamierzają prowadzić badania naukowe, studiować, odbyć szkolenie, uczestniczyć w wolontariacie, programach wymiany młodzieży szkolnej lub projektach edukacyjnych albo podjąć pracę w charakterze au pair⁸².

Przywódcy z UE i Afryki postanowili wesprzeć mobilność studentów, naukowców oraz przedsiębiorców między oboma kontynentami. Uzgodnili podwojenie w 2016 r. liczby stypendiów dla studentów i naukowców w ramach programu Erasmus+⁸³.

W obliczu rosnącego niedoboru pracowników unijna gospodarka w dużym stopniu uzależniona jest od licznych pracowników sezonowych spoza UE. Rada i Parlament UE przyjęły dyrektywę o pracownikach sezonowych w 2014 r.⁸⁴ Określa ona warunki, na jakich obywatele spoza UE mogą wjechać i przebywać na terytorium Unii jako pracownicy sezonowi.

Przepisy te:

- harmonizują i upraszczają zasady przyjmowania takich pracowników w państwach członkowskich;
- chronią pracowników sezonowych spoza UE przed wyzyskiem i złymi warunkami pracy;
- rozwiązują problem pracowników sezonowych spoza UE przebywających w Unii bez uregulowanego statusu.

W ramach prac nad integracją i włączeniem osób przybywających do Europy w celu długoterminowego dobrobytu Komisja Europejska opracowała *Plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027*⁸⁵. W przeciwieństwie do poprzedniego

⁸² Idea programu wymiany kulturowej au pair łączy w sobie cechy wymiany młodzieży i programu zatrudnienia cudzoziemców, przy czym szczególny nacisk położony jest na edukacyjny wymiar programu, <https://www.aupair.pl/>, https://europa.eu/youth/go-abroad/working/au-pair-abroad-if-you-love-working-kids_pl, dostęp 18.11.2021.

⁸³ Narodowa Agencja Erasmus+ (2021), Erasmus+ <https://erasmusplus.org.pl/o-programie>, European Commission (2021), Erasmus+. Przewodnik po programie, https://erasmusplus.org.pl/storage/brepo/panel_repo_files/2021/04/14/1jtc7f/2021-erasmusplus-programme-guide-v2-pl.pdf, dostęp 18.11.2021.

⁸⁴ Directive 2014/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the conditions of entry and stay of third-country nationals for the purpose of employment as seasonal worker, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex%3A32014L0036>, dostęp 18.11.2021.

⁸⁵ European commission (2020), Action plan on Integration and Inclusion 2021-2027, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_2179, dostęp 18.11.2021.

planu z 2016 r. zakres nowego planu działania obejmuje nie tylko migrantów, ale także obywateli Unii wywodzących się ze środowisk migracyjnych. Zakłada on m.in. lepszy dostęp migrantów do edukacji, rynku pracy, opieki zdrowotnej oraz zasobów mieszkaniowych.

W obszarze zatrudnienia i umiejętności w planie zaproponowano kilka instrumentów służących poprawie uznawania kwalifikacji: sieci ENIC-NARIC, program Erasmus, europejskie ramy kwalifikacji i portal Europass. Z myślą o tym, by osiągnąć wymienione cele, w planie działania zachęca się do korzystania z istniejących narzędzi UE, w tym takich jak Europejskie Partnerstwo na rzecz Integracji, współpraca z partnerami społecznymi i gospodarczymi, inicjatywa *Pracodawcy razem na rzecz integracji*, *Program InvestEU* wspierający przedsiębiorczość, *Europejska Sieć Integracji*, sieć publicznych służb zatrudnienia i platforma Europass w celu wymiany i upowszechniania praktyk w zakresie oceny umiejętności, narzędzie do tworzenia profilu umiejętności obywateli państw trzecich w celu ułatwienia walidacji umiejętności, a także przygotowywany program *Obywatele, Równość, Prawa i Wartości*, służący wspieraniu osób wywodzących się ze środowisk migracyjnych.

Jako przykład działań zmierzających do zatrzymania pracowników zagranicznych na poziomie krajowym można wymienić ustawę *Skilled Immigration Act*, uchwaloną w Niemczech w czerwcu 2019 r. Federalna Agencja Pracy (BdA) ma wydawać pozwolenie na zatrudnienie cudzoziemca spoza UE, pod warunkiem że oferowana mu praca będzie zgodna z jego kwalifikacjami i wykonywana na warunkach nie gorszych od tych, na jakich zatrudnia się na podobnych stanowiskach obywateli niemieckich. Poszukiwani są przede wszystkim lekarze, fizjoterapeuci, pielęgniarki, eksperci w dziedzinie lotnictwa czy technologii energetycznej, inżynierowie, specjaliści IT i z branży budowlanej.

Absolwenci wyższych uczelni będą mogli pracować również w specjalnościach, które są pokrewne profilowi ich wykształcenia i nie wymagają akademickich kwalifikacji. Natomiast informatycy otrzymają zezwolenie na swobodne podjęcie pracy w Niemczech bez wymogu udokumentowania swoich kwalifikacji, jeśli tylko dysponują wyraźnymi praktycznymi umiejętnościami fachowymi.

Nowe przepisy ułatwią dostęp do rynku pracy cudzoziemcom, którzy będą mogli podjąć zatrudnienie w każdym zawodzie, a nie jak dotąd – w wybranych sektorach, nowością jest też rezygnacja z obowiązującego dotąd wymogu sprawdzenia, czy o pracę oferowaną cudzoziemcowi spoza UE nie ubiega się jednocześnie obywatel Niemiec lub innego państwa członkowskiego Unii. Nowa ustawa skróciła też – z 5 do 4 lat – okres, po którym wykwalifikowany pracownik spoza UE będzie mógł się ubiegać o prawo stałego pobytu w Niemczech.

Coraz szerzej na cudzoziemców spoza UE otwierają się rynki pracy południowych sąsiadów Polski – Czech i Słowacji, a co za tym idzie – Polska powoli staje się krajem tranzytowym dla pracowników z Ukrainy. Mają na to wpływ dobra koniunktura w Europie i spadające bezrobocie, zmiany polityki zatrudnienia pracowników ze wschodu w ww. krajach, a także oferowane przez nie wyższe zarobki, niższe koszty życia, zdecydowanie prostsze procedury

zatrudnienia i krótszy termin oczekiwania na decyzję. Ponadto kraje te wykazują zainteresowanie nie tylko osobami z Ukrainy, które pracowały już w Polsce, ale także pracownikami podejmującymi pierwszy raz w życiu decyzję o migracji zarobkowej. Przedsiębiorcy z tych państw już organizują spotkania rekrutacyjne na Ukrainie i poszukują agencji pośrednictwa do współpracy⁸⁶.

Odpowiedzią na problem braku rąk na polskim rynku pracy ma stać się nowelizacja ustawy o cudzoziemcach z października 2021 r.⁸⁷, która powinna usprawnić procedury zatrudniania cudzoziemców. Główne założenia projektu to⁸⁸:

- wprowadzenie zmian dotyczących oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, polegających na:
 - wydłużeniu do 24 miesięcy możliwości powierzenia pracy cudzoziemcowi bez zezwolenia na pracę w związku z oświadczeniem o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, wpisanym do ewidencji oświadczeń,
 - likwidacji 12-miesięcznego okresu rozliczeniowego, co umożliwi powierzenie cudzoziemcowi pracy bez przerwy na podstawie kolejnych oświadczeń,
 - uzależnieniu wpisu oświadczenia do ewidencji od zapewnienia przez pracodawcę porównywalnego wynagrodzenia;
- uproszczenia dotyczące udzielania cudzoziemcom tzw. zezwoleń jednolitych, w szczególności poprzez poszerzenie katalogu okoliczności niewymagających zmiany zezwolenia i wprowadzenie rozwiązań przyspieszających jego uzyskanie;
- skrócenie terminów na rozpatrywanie wniosków o wydanie wizy krajowej;
- wprowadzenie szczególnych 60-dniowych terminów załatwienia sprawy udzielenia zezwolenia na pobyt czasowy w I instancji.

Problematyka integracji cudzoziemców znalazła się w szeregu rządowych dokumentów strategicznych:

⁸⁶ Interia (2019), Czesi i Słowacy doprowadzą do chaosu na polskim rynku pracy? Chcą Ukraińców i oferują im lepsze warunki, <https://biznes.interia.pl/praca/news-czesi-i-slowacy-doprowadza-do-chaosu-na-polskim-ryнку-pracy-,nld,2777959>; Drabczuk. M (2020), Ukraińscy migranci zarobkowi na polskim (nie)pewnym rynku pracy Instytut Europy Środkowej, <https://ies.lublin.pl/wp-content/uploads/2020/08/ies-komentarze-210-113-2020.pdf>, dostęp 18.11.2021.

⁸⁷ Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?id=1C05778362C81D96C125877A00441271>, dostęp 04.12.2021.

⁸⁸ PwC (2021), Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce – projekt zmian w ustawie o cudzoziemcach, <https://studio.pwc.pl/aktualnosci/legislacja/projekt-zmian-w-ustawie-o-cudzoziemcach-zatrudnianie-cudzoziemcow>; Fedorczyk M. (2021), Nowelizacja ustawy o cudzoziemcach – propozycje zmian, https://kadry.infor.pl/kadry/inne_formy_zatrudnienia/cudzoziemcy/5342966,Nowelizacja-ustawy-o-cudzoziemcach.html, dostęp 18.11.2021.

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności;
- Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2020;
- Strategia rozwoju Kapitału Ludzkiego;
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego.

Jednym z podjętych działań jest uruchomienie *Punktu informacyjnego dla cudzoziemców*, które obejmuje kompleksowe wsparcie cudzoziemców w pierwszym kontakcie, asystowanie rodzinom cudzoziemskim w sytuacjach dla nich trudnych, kryzysowych, niezrozumiałych, oraz towarzyszenie, wspieranie i motywowanie do podejmowania samodzielnych działań na rzecz ułożenia życia w nowym środowisku, w szczególności w kontekście rynku pracy⁸⁹.

Fundacja Wspierania Kultury i Języka Polskiego im. Mikołaja Reja na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przygotowała *Przewodnik dla cudzoziemców mieszkających w Krakowie*, który koncentruje się na najważniejszych obszarach życia w mieście⁹⁰.

W ramach Programu Krajowego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji na lata 2014-2020 w Łódzkim Urzędzie Wojewódzkim w Łodzi realizowany jest projekt pn. *Łódzkie bez barier dla cudzoziemców*⁹¹.

W celu aktywizacji zawodowej cudzoziemców państw trzecich i ułatwienia im dostępu do rynku pracy Biuro Wsparcia Obywateli Państw Trzecich w ramach projektu *Wsparcie obywateli państw trzecich zamieszkałych na Dolnym Śląsku* realizuje m.in. kampanie i cykliczne spotkania dla pracodawców, targi pracy, szkolenia i konsultacje indywidualne z doradztwa zawodowego. Cudzoziemcy mogą również uzyskać poradę prawną w zakresie świadczeń ZUS, założenia firmy oraz dowiedzą się, co zrobić w przypadku problemów z otrzymaniem wypłaty. Mogą również liczyć na wsparcie doradców zawodowych, którzy podpowiedzą, jak zaplanować ścieżkę kariery i znaleźć odpowiednie oferty pracy. Pomogą też skompletować komplet dokumentów aplikacyjnych i przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej⁹².

⁸⁹ Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, <https://fise.org.pl/programy/punkt-informacji-zawodowej-dla-cudzoziemcow/>, dostęp 18.11.2021.

⁹⁰ Pakiet powitalny dla cudzoziemców, http://otwarty.krakow.pl/program/217945,artykul,pakiet_powitalny_dla_cudzoziemcow.html, dostęp 18.11.2021.

⁹¹ Łódzkie bez barier dla cudzoziemców, <https://lodzkie.eu/page/4998,lozdzkie-bez-barier-dla-cudzoziemcow.html>, dostęp 18.11.2021.

⁹² Foreigners from outside the EU can count on free support, <https://www.wroclaw.pl/en/foreigners-from-outside-the-eu-can-count-on-free-support>, dostęp 18.11.2021.

Podsumowanie

Wzrost mobilności ludzi jest zjawiskiem powszechnie występującym we współczesnej gospodarce światowej, dotyczącym również Polski. Eurostat przewiduje, że w 2030 r. stali imigranci, którzy napłynęli od 2018 r., będą stanowić około 4% osób w wieku produkcyjnym na Węgrzech i w Czechach oraz ok. 1% w Polsce i na Słowacji. Do roku 2050 imigranci będą już stanowić ponad 10% osób w wieku produkcyjnym w Czechach i na Węgrzech oraz 3-4% w Polsce i na Słowacji.

Dla Polski migracje mają znaczenie szczególne. Według prognoz opracowanych przez Europejski Urząd Statystyczny w perspektywie do 2050 r. ludność Polski zmniejszy się o blisko 10% i wynosić będzie ok. 34,7 mln⁹³. W 2050 r. liczba osób w wieku powyżej 65 lat przypadających na każde 100 osób w wieku 15-64 lata, czyli tzw. wskaźnik obciążenia demograficznego, wyniesie w Polsce 53, podczas gdy jeszcze w 2012 r. wynosił 20⁹⁴.

Niekorzystne trendy demograficzne oraz stosunkowo duża migracja osób w wieku produkcyjnym już stały się największym wyzwaniem polskiego rynku pracy, a w konsekwencji także systemu emerytalnego i ochrony zdrowia. Obserwowany niedostatek pracowników z czasem może stać się trwałą barierą wzrostu gospodarczego, dlatego tak ważne jest ściągnięcie i zatrzymanie w Polsce zagranicznych pracowników, zwłaszcza tych o wysokich kwalifikacjach.

W ostatnich latach Polska stała się najważniejszym krajem docelowym dla ukraińskich migrantów. Oszacowanie liczby cudzoziemców przebywających w Polsce nie jest łatwe, gdyż instytucje opracowujące takie dane – m.in. Główny Urząd Statystyczny (GUS) i Urząd do Spraw Cudzoziemców (UdSC) – gromadzą i przedstawiają je w sposób odmienny.

Według wyników poszczególnych badań obywatele Ukrainy to imigranci zarobkowi, spędzający w naszym kraju maksymalnie 3 miesiące, a ok. 30% przyjeżdża na okres od 3 do 6 miesięcy. Ponad pół roku pracuje w Polsce co piąty pracownik z Ukrainy. Te tendencje obserwowane od 2018 r.

Badania przeprowadzone w Polsce wyraźnie wskazują na niski poziom dopasowania kompetencji cudzoziemców do potrzeb rynku pracy. Jak wynika z deklaracji pracowników z Ukrainy, zdecydowana większość z nich uważa, że wykonuje pracę poniżej swoich kwalifikacji. Choć jednocześnie niemal 60% badanych pracowników z Ukrainy jest zadowolonych z pracy w Polsce, zaś niezadowolonych – 13,5%.

Do dłuższego przebywania w Polsce cudzoziemców mogłyby skłonić ułatwienia w załatwianiu formalności związanych z uzyskaniem prawa do pobytu, pracy czy nostryfikacji dyplomu.

⁹³ NIK (2021), Uznawanie kwalifikacji zawodowych cudzoziemców spoza Unii Europejskiej. Delegatura w Poznaniu, dostęp 18.11.2021.

⁹⁴ GUS (2014), Prognoza Ludności na lata 2014–2050. Studia i analizy statystyczne, Warszawa, dostęp 18.11.2021.

Z badań wynika, że części cudzoziemców podczas pobytu w Polsce zdarzyło się pracować na czarno. Odsetek tych osób różni się w zależności od województwa, miasta wykonywania pracy oraz branży. Według szacunków Instytutu Prognoz i Analiz Gospodarczych w 2020 r. w szarej strefie w Polsce mogło pracować 751,8 tys. cudzoziemców, co stanowi 70% ogółu pracujących obcokrajowców. Najczęstszym wymienianym przez cudzoziemców powodem wykonywania nielegalnie pracy są trudności związane z legalizacją pobytu, co wydłuża czas oczekiwania na zezwolenia na pracę. Kolejną przyczyną jest możliwość większego zarobku. Wśród innych motywów znalazły się: niechęć pracodawcy do podpisywania umowy, przekroczenie terminu legalnego pobytu, niewydanie decyzji zezwalającej na pobyt lub pracę ze strony polskich urzędów. Powyższe wskazuje na pilną potrzebę wprowadzenia odpowiednich regulacji na poziomie krajowym.

Tymczasem w Polsce, choć pracodawcy alarmują, że konieczna jest kompleksowa reforma w zatrudnianiu obcokrajowców, na razie przewidywana jest jedynie szybka nowelizacja przepisów. Choć pracodawcy i eksperci pozytywnie oceniają niektóre propozycje, to zwracają również uwagę, że w projekcie znajduje się wiele rozwiązań, które nie były z nimi konsultowane, a niektóre z nich paradoksalnie mogą wydłużyć czas oczekiwania na wydanie zezwoleń i niestety proponowana nowelizacja nie rozwiąże kluczowych problemów związanych z zatrudnianiem obcokrajowców.

Problematyka integracji cudzoziemców znalazła się w szeregu rządowych dokumentów strategicznych: *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2020. Strategia rozwoju Kapitału Ludzkiego. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego.*

Bibliografia

1. BBS Obserwator (2019) Cudzoziemcy w Warszawie, https://poland.iom.int/sites/poland/files/Documents/CUDZOZIEMCY_WAWA_POL%20%2818_12%29_final.pdf, dostęp 17.11.2021.
2. Betts A., (2009), *Forced Migration and Global Politics*, Oxford: Wiley — Blackwell.
3. Centrum Edukacji Obywatelskiej (2020), Polska jako kraj imigracji – kto i w jakim celu przyjeżdża do Polski? Fakty o migracjach na XXI wiek, https://migracje.ceo.org.pl/sites/migracje.ceo.org.pl/files/polska_jako_kraj_imigracji.pdf, dostęp 15.11.2021.
4. Departament Rynku Pracy MRPiPS (2021), *Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce*, <https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/zatrudnianie-cudzoziemcow-w-polsce>, dostęp 12.11.2021.
5. Departament Rynku Pracy. MRPiPS (2021), *Oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, wpisane do ewidencji oświadczeń (obowiązujące od 2018 r.)*, <https://psz.praca.gov.pl/web/urząd-pracy/-/8180211-oswiadczenia-o-powierzeniu-wykonywania-pracy-cudzoziemcowi-wpisane-do-ewidencji-oswiadczen-obowiazujace-od-2018-r->, dostęp 16.11.2021.
6. Directive 2014/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on the conditions of entry and stay of third-country nationals for the purpose of employment as seasonal worker, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex%3A32014L0036>, dostęp 18.11.2021.
7. Drabczuk. M (2020), *Ukraińscy migranci zarobkowi na polskim (nie)pewnym rynku pracy* Instytut Europy Środkowej, <https://ies.lublin.pl/wp-content/uploads/2020/08/ies-komentarze-210-113-2020.pdf>, dostęp 18.11,2021.
8. *Dyrektywa w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu zatrudnienia w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji*, <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-40-2021-INIT/en/pdf>, dostęp 17.11.2021.
9. European commission (2020), *Action plan on Integration and Inclusion 2021-2027*, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ganda_20_2179, dostęp 18.11.2021.
10. EWL (2018), *Ukraińcy na polskim rynku pracy. Doświadczenia, wyzwania i perspektywy*, https://ewl.com.pl/wp-content/uploads/2020/07/EWL_RAPORT_GLOWNY_2019_FINAL_WWW.pdf, dostęp 17.11.2021.

11. Fedorczyk M., (2021), Nowelizacja ustawy o cudzoziemcach – propozycje zmian, https://kadry.infor.pl/kadry/inne_formy_zatrudnienia/cudzoziemcy/5342966,Nowelizacja-ustawy-o-cudzoziemcach.html, dostęp 18.11.2021.
12. Foreigners from outside the EU can count on free support, <https://www.wroclaw.pl/en/foreigners-from-outside-the-eu-can-count-on-free-support>, dostęp 18.11.2021.
13. Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, <https://fise.org.pl/programy/punkt-informacji-zawodowej-dla-cudzoziemcow/>, dostęp 18.11.2021.
14. Golińska A. O., (2021), Nielegalna praca cudzoziemców w Polsce w kontekście naruszeń praw pracowniczych, Zeszyty Programu TOP 15, https://journals.kozminski.edu.pl/system/files/Golinska_PDF.pdf
15. Górny A., Madej K., Porwit K., (2020), Ewolucja czy rewolucja? Imigracja z Ukrainy do aglomeracji warszawskiej z perspektywy lat 2015-2019, Centrum Badań nad Migracjami, Uniwersytet Warszawski, http://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2020/10/WP123181_end2.pdf, dostęp 17.11.2021.
16. Górny A., Kołodziejczyk K., Madej K. i Kaczmarczyk P., (2019), Nowe obszary docelowe w migracji z Ukrainy do Polski. Przypadek Bydgoszczy i Wrocławia na tle innych miast. CMR
17. GUS (2014), Prognoza Ludności na lata 2014–2050. Studia i analizy statystyczne. Warszawa, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-na-lata-2014-2050-opracowana-2014-r-,1,5.html>, dostęp 18.11.2021.
18. GUS (2020), Populacja cudzoziemców w Polsce w czasie COVID-19, <https://stat.gov.pl/statystyki-eksperymentalne/kapital-ludzki/populacja-cudzoziemcow-w-polsce-w-czasie-covid-19,12,1.html>, dostęp 10.11.2021.
19. GUS (2020), Rocznik Demograficzny 2020, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-demograficzny-2020,3,14.html>, dostęp 11.11.2021.
20. GUS (2020), Szkolnictwo wyższe i jego finanse w 2019 r., <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/skolnictwo-wyzsze-i-jego-finanse-w-2019-roku,2,16.html>, dostęp 14.11.2021.
21. GUS (2021) Zezwolenia na pracę cudzoziemców w 2020 r., <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/opracowania/zezwolenia-na-prace-cudzoziemcow-w-2020-roku,18,4.html>, dostęp 11.11.2021.
22. Ignatowicz M., Piechota E., Hundt N., Piotrowicz K., (2021), Rząd opublikował projekt polityki migracyjnej dla Polski na najbliższe lata, PWC, <https://studio.pwc.pl/aktualnosc/alerty/rzad-opublikowal-projekt-polityki-migracyjnej-dla-polski-na-najblizsze-lata>, dostęp 10.11.2021.

23. Instytut Społeczno-Ekonomicznych Ekspertyz. Fundacja „Nasz Wybór” (2015), Imigranci o wysokich kwalifikacjach na polskim rynku pracy, Warszawa.
24. Interia (2019), Czesi i Słowacy doprowadzą do chaosu na polskim rynku pracy? Chcą Ukraińców i oferują im lepsze warunki, <https://biznes.interia.pl/praca/news-czesi-i-slowacy-doprowadza-do-chaosu-na-polskim-ryнку-pracy-,nId,2777959>, dostęp 18.11.2021
25. Jak UE zarządza przepływami migracyjnymi, <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/eu-migration-policy/managing-migration-flows/>, dostęp 18.11.2021.
26. Kacperska E., Kacprzak M., Kmiec D., Król A., Łukasiewicz K., (2019), Migracje międzynarodowe w Europie, Wydawnictwo SGGW.
27. Kazmierkiewicz P., (2012), Od strategii do spójnej i czytelnej polityki migracyjnej, Instytut Spraw Publicznych.
28. Kupczyk T., (red. naukowa) (2017), Imigranci wsparciem dla rynku pracy i rozwoju przedsiębiorstw, OTTO Work Force Polska, Wrocław, https://www.vistula.edu.pl/nauka-i-badania/wp-content/uploads/sites/4/2017/08/imigranci-wsparciem-na-ryнку_wyborcza-1.pdf dostęp 18.11.2021
29. Leska-Ślęzak J., Ślęzak J., (2019), Nowe podejście do problemu migracji. Zmiany w polityce migracyjnej RP. Cywilizacja i Polityka 2019 Tom 17 Nr 17.
30. Liwiński J., (red. nauk), (2021), Praca nierejestrowana przyczyny i konsekwencje w cyklu życia. Warszawa, https://www.case-research.eu/files/?id_plik=6668;
31. Łodziński S., Szonert M., (2006), Niepolityczna polityka? Kształtowanie się polityki migracyjnej w Polsce w latach 1989 – 2016 (kwiecień), CMR Working Papers, No. 90/148. University of Warsaw, Centre of Migration Research (CMR), Warsaw.
32. Łódzkie bez barier dla cudzoziemców, <https://lodzkie.eu/page/4998,lodzkie-bez-barier-dla-cudzoziemcow.html>, dostęp 18.11.2021.
33. Matkowska M., (2013), Polska polityka migracyjna – zarys problemu, Studia i prace wydziału nauk ekonomicznych i zarządzania nr 33, http://www2.wneiz.pl/nauka_wneiz/sip/sip33-2013/SiP-33-t1-77.pdf, dostęp 10.12.2021.
34. Narodowa Agencja Erasmus+ (2021), Erasmus+ <https://erasmusplus.org.pl/o-programie>, European ommission (2021), Erasmus+. Przewodnik po programie, https://erasmusplus.org.pl/storage/brepo/panel_repo_files/2021/04/14/1jtc7f/2021-erasmusplus-programme-guide-v2-pl.pdf, dostęp 18.11.2021.
35. NBP (2018), Obywatele Ukrainy pracujący w Polsce – raport z badania. Departament Statystyki NBP. Warszawa, https://www.nbp.pl/aktualnosci/wiadomosci_2018/obywatele-Ukrainy-pracujacy-w-Polsce-raport.pdf, dostęp 15.11.2021.

36. NIK (2019), Przygotowanie administracji publicznej do obsługi cudzoziemców, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,20963,vp,23595.PDF>, dostęp 17.11.2021.
37. NIK (2021), Uznawanie kwalifikacji zawodowych cudzoziemców spoza Unii Europejskiej. Delegatura w Poznaniu, <https://www.nik.gov.pl/plik/id,24083,vp,26825.pdf>, dostęp 18.11.2021.
38. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych Dziennik Ustaw 2021 r. poz. 1128 <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/2021/1128> dostęp 18.11.2021.
39. OTTO Work Force (2020), Opinie pracowników tymczasowych z Ukrainy na temat zadowolenia z pracy w Polsce w 2020 roku <https://cloud.ottoworkforce.pl/index.php/s/4GBMK5RpzKPHNz4#pdfviewer>, dostęp 15.11.2021.
40. Pakiet powitalny dla cudzoziemców, http://otwarty.krakow.pl/program/217945,artykul,pakiet_powitalny_dla_cudzoziemcow.html, dostęp 18.11.2021.
41. Personnel Service (2021), Barometr Polskiego Rynku, <https://personnel-service.pl/wp-content/uploads/2021/03/Barometr-Polskiego-Rynku-Pracy-2021.pdf>, dostęp 15.11.2021.
42. PIP (2021), Sprawozdanie z działalności Państwowej Inspekcji Pracy w 2020 roku, Warszawa, <https://www.pip.gov.pl/pl/f/v/242408/Sprawozdanie%202020.pdf>, dostęp 17.11.2021.
43. Polsko-Ukraińska izba Gospodarcza, Foreign Personnel Service (2019), Profil społeczny migranta zarobkowego z Ukrainy, <https://www.pol-ukr.com/wp-content/uploads/PUIG-PIZ-Raport-2019.pdf>, dostęp 17.11.2021.
44. Projekt uchwały Rady Ministrów w sprawie przyjęcia dokumentu „Polityka migracyjna Polski – kierunki działań 2021-2022” (ID179), <https://www.gov.pl/web/mswia/projekt-uchwaly-rady-ministrow-w-sprawie-przyjecia-dokumentu-polityka-migracyjna-polski--kierunki-dzialan-2021-2022-id179>, dostęp 10.11.2021.
45. PwC (2019), Na polskim rynku pracy do 2025 r. może brakować nawet 1,5 mln osób, <https://www.pwc.pl/pl/media/2019/2019-01-22-luka-rynek-pracy-2025-pwc.html>, dostęp 18.11.2021.
46. PwC (2021), Zatrudnianie cudzoziemców w Polsce – projekt zmian w ustawie o cudzoziemcach, <https://studio.pwc.pl/aktualnosci/legislacja/projekt-zmian-w-ustawie-o-cudzoziemcach-zatrudnianie-cudzoziemcow>, dostęp 18.11.2021.
47. Rynek pracy (m.in. zezwolenie na pracę cudzoziemca), <https://www.gov.pl/web/uw-mazowiecki/rynek-pracy>, dostęp 18.11.2021.

48. Studia o procesach migracji zagranicznych (1989), T. II, Ekonomiczne aspekty procesów migracyjnych, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Studia i Materiały, z. 3.
49. UdSC (2021),
<https://migracje.gov.pl/statystyki/zakres/polska/typ/dokumenty/widok/tabele/rok/2021/>, dostęp 11.11.2021
50. Work Service (2019), Migracje zarobkowe cudzoziemców z Ukrainy i Azji do Polski,
<https://www.workservice.com/pl/content/download/8087/57332/file/Migracje%20zarobkowe%20cudzoziemc%C3%B3w%20z%20Ukrainy%20i%20Azji.%20Work%20Service.pdf>
, dostęp 15.11.2021.
51. Working Papers 118/176, <http://www.migracje.uw.edu.pl/wp-content/uploads/2019/11/WP118176.pdf>, dostęp 17.11.2021.
52. Założenia polityki ludnościowej w Polsce, [w:] Sytuacja demograficzna Polski i założenia polityki ludnościowej w Polsce (2006), Raport 2004, Rządowa Rada Ludnościowa, Warszawa, s. 2.
53. Zespół do Spraw Migracji Redakcja (2019), Polityka migracyjna polski, Departament Analiz i Polityki Migracyjnej MSWiA.
54. ZUS (2021), Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych. Departament statystyki i prognoz aktuarialnych. Wyd. 2. Warszawa, <https://www.zus.pl/baza-wiedzy/statystyka/opracowania-tematyczne/cudzoziemcy>, dostęp 14.11.2021.

Teksty alternatywne

Schemat 1. Przyczyny migracji

Przyczyny migracji można podzielić na ekonomiczne i pozaekonomiczne.

Przyczyny pozaekonomiczne dzielimy na:

- demograficzne,
- polityczne,
- rodzinne,
- religijne,
- etniczne,
- ekologiczne.

Źródło: Kacperska E., Kacprzak M., Kmieć D., Król A., Łukasiewicz K. (2019), Migracje międzynarodowe w Europie, Wydawnictwo SGGW.

<powrót>

Wykres 1. Struktura cudzoziemców na podstawie rejestrów administracyjnych według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. – 10 najliczniej występujących krajów obywatelstwa

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

Kraj	Udział populacji cudzoziemców
Ukraina	64,2
Białoruś	5,0
Niemcy	3,7
Mołdawia	1,8
Rosja	1,8
Indie	1,6
Gruzja	1,3
Wietnam	1,3
Turcja	1,2
Chiny	1,1
pozostałe	17,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[**<powrót>**](#)

Wykres 2. Liczba cudzoziemców posiadających ważne dokumenty⁹⁵ potwierdzające prawo pobytu w Polsce według danych Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu do Spraw Cudzoziemców

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

	2019	2020	2021
dane GUS	372 239	422 838	b.d.
dane UdSC	369 315	430 281	524 142

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i UdSC.

[<powrót>](#)

⁹⁵ Dotyczy liczby cudzoziemców posiadających pozwolenie na pobyt stały, pobyt czasowy, pobyt rezydenta długoterminowego UE, pobyt obywatela kraju UE, pobyt stały obywatela kraju UE, pobyt członka rodziny obywatela UE, pobyt stały członka rodziny obywatela UE, azyl, status uchodźcy, ochrona uzupełniająca, pobyt ze względów humanitarnych i pobyt tolerowany.

Wykres 3. Liczba cudzoziemców przybywających w Polsce według rodzaju posiadanego przez nich ważnego dokumentu potwierdzającego prawo pobytu (stan w dniu 1 stycznia 2019 r. i 1 stycznia 2020 r.)

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

	2019	2020
pobyt czasowy	202691	241576
pobyt stały	69292	78349
pobyt obywatela kraju UE	72365	73921
pobyt rezydenta długoterminowego UE	12988	14148
stały pobyt obywatela kraju UE	8301	8457
pozostałe*	6602	6387

* pobyt członka rodziny obywatela UE, stały pobyt członka rodziny obywatela UE, azyl, status uchodźcy, ochrona uzupełniająca, pobyt ze względów humanitarnych i pobyt tolerowany

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

<powrót>

Wykres 4. Liczba cudzoziemców aktualnie posiadających ważne dokumenty potwierdzające prawo pobytu w Polsce (stan w dniu 10 listopada 2021 r.)

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

	2019	2020	2021
pobyt czasowy	206717	256641	338484
pobyt stały	73373	75183	90213
zarejestrowanie pobytu obywatela UE	65102	72758	70861
pobyt rezydenta długoterminowego UE	10984	12592	11401
pobyt stały obywatela Unii Europejskiej	7804	7842	7685
pozostałe*	5335	5265	5498

* prawo pobytu członka rodziny obywatela UE, prawo stałego pobytu członka rodziny obywatela UE, status uchodźcy, ochrona uzupełniająca, pobyt ze względów humanitarnych, pobyt tolerowany

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UdSC.

<powrót>

Wykres 5. Liczba cudzoziemców, którzy otrzymali zezwolenie na pracę w Polsce, na tle liczby populacji cudzoziemców posiadających ważne dokumenty potwierdzające prawo pobytu w Polsce

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

	2016	2017	2018	2019	2020
cudzoziemcy posiadający ważne dokumenty potwierdzające prawo pobytu w Polsce*	211 869	266 218	325 217	372 239	422 838
cudzoziemcy, którzy otrzymali zezwolenie na pracę w Polsce**	127 394	235 626	328 768	444 738	406 496

* na podstawie danych MRPiT dotyczących zezwoleń na pracę cudzoziemców

**dotyczy liczby cudzoziemców posiadających pozwolenie na pobyt stały, pobyt czasowy, pobyt rezydenta długoterminowego UE, pobyt obywatela kraju UE, pobyt stały obywatela kraju UE, pobyt członka rodziny obywatela UE, pobyt stały członka rodziny obywatela UE, azyl, status uchodźcy, ochrona uzupełniająca, pobyt ze względów humanitarnych i pobyt tolerowany

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

<powrót>

Wykres 6. Liczba cudzoziemców, którzy otrzymali zezwolenie na pracę w Polsce, według obywatelstwa (wybrane kraje)

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

	2018	2019	2020	I półrocze 2021
Ukraina	238334	330495	295272	159340
Białoruś	19233	27130	27304	16526
Indie	8362	8063	8184	5662
Nepal	19912	5708	5708	4650
Uzbekistan	2634	6309	5873	4524
Filipiny	2057	6317	7391	4178
Gruzja	2752	7438	8213	4171
Mołdawia	6035	8341	7616	4139
Indonezja	352	2023	3885	3535
Bangladesz	8341	6986	3758	2776

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Rynku Pracy MRPiPS.

[**<powrót>**](#)

Wykres 7. Zmiana liczby wydanych zezwoleń na pracę w Polsce w 2019 r. vs 2018 r. według obywatelstwa (wybrane kraje)

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

	2019 r. vs 2018 r.
Ukraina	92161
Białoruś	7897
Gruzja	4686
Filipiny	4260
Uzbekistan	3675
Azerbejdżan	-119
Pakistan	-154
Indie	-299
Bangladesz	-1355
Nepal	-10737

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Rynku Pracy MRPiPS.

<powrót>

Wykres 8. Zmiana liczby wydanych zezwoleń na pracę w Polsce w 2020 r. vs 2019 r. według obywatelstwa (wybrane kraje)

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

	2020 r. vs 2019 r.
Indonezja	1862
Korea Płd.	1129
Filipiny	1074
Gruzja	775
Kazachstan	775
Mołdawia	-725
Azerbejdżan	-1058
Bangladesz	-3228
Nepal	-3467
Ukraina	-35223

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Rynku Pracy MRPiPS.

<powrót>

Wykres 9. Zmiana liczby wydanych zezwoleń na pracę w Polsce I półrocze 2021 r. vs I półrocze 2020 r. według obywatelstwa (wybrane kraje)

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

	I półrocze 2021 r. vs I półrocze 2020 r.
Ukraina	14273
Białoruś	4301
Nepal	2252
Indonezja	2086
Indie	1513
Maroko	-75
Wenezuela	-95
Mongolia	-178
Korea Południowa	-230
Serbia	-329

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Rynku Pracy MRPiPS.

<powrót>

Wykres 10. Liczba oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy wpisanych do ewidencji w 2019 i 2020 r.

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

	2019	2020
Ukraina	1 475 923	1 329 491
Białoruś	66 045	78 905
Gruzja	45 137	44 270
Mołdawia	39 414	45 281
Rosja	11 262	19 246
Armenia	2 302	2 406

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Rynku Pracy MRPiPS.

<powrót>

Wykres 11. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnych i rentowych, stan na koniec roku

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

	2016	2017	2018	2019	2020
obywatelstwo krajów UE *	31 694	34 116	35 960	37 596	38 733
obywatelstwo krajów spoza UE	261 494	406 139	533 764	613 910	686 440

* W liczbie cudzoziemców z obywatelstwem krajów UE uwzględniona jest liczba obywateli brytyjskich.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

<powrót>

Wykres 12. Liczba cudzoziemców spoza krajów UE zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnych i rentowych według obywatelstwa stan na koniec roku

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

	2016	2017	2018	2019	2020
obywatelstwo krajów spoza UE					
ukraińskie	194 418	316 474	420 723	479 113	532 503
białoruskie	14 351	24 013	34 143	42 797	50 606
gruzińskie	624	2 725	6 931	10 611	12 971
mołdawskie	5 024	6 510	7 656	8 901	10 762
rosyjskie	5 691	6 654	7 569	9 117	10 369
inne	41 386	49 763	56 742	63 371	69 229

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

<powrót>

Wykres 13. Liczba zagranicznych studentów i absolwentów polskich uczelni

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

	2015/2016	2017/2018	2018/2019	2019/2020
cudzoziemcy studiujące w Polsce	57119	72743	78259	82190
w tym polskiego pochodzenia, %	13,3	10,6	9,7	8,8
absolwenci *	7149	12573	13206	14459
w tym polskiego pochodzenia, %	18,0	12,3	11,7	9,9

* Dane o absolwentach dotyczą poprzedniego (w stosunku do wskazanego) roku akademickiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

<powrót>

Wykres 14. Liczba absolwentów cudzoziemskich w Polsce w 2019 r. według grup kierunków kształcenia⁹⁶

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

Kierunek	
biznes, administracja i prawo	4807
nauki społeczne, dziennikarstwo i informacja	2733
zdrowie i opieka społeczna	1430
usługi	1356
nauki humanistyczne i sztuka	1320
technika, przemysł, budownictwo	1221
technologie teleinformacyjne	713
kształcenie	353
nauki przyrodnicze, matematyka i statystyka	292
rolnictwo	132
indywidualne studia międzyobszarowe	102

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

[**<powrót>**](#)

⁹⁶ Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013).

Wykres 15. Zezwolenia na pracę cudzoziemców wydane w 2019 r. i 2020 r. według województw

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

Województwo	2019	2020
zachodniopomorskie	22599	26519
wielkopolskie	49069	50330
warmińsko-mazurskie	10504	6674
świętokrzyskie	6166	4759
śląskie	39077	34469
pomorskie	30409	23431
podlaskie	9796	12481
podkarpackie	8551	6656
opolskie	11578	11353
mazowieckie	86348	68228
małopolskie	37389	39386
łódzkie	41993	41428
lubuskie	16395	13823
lubelskie	12981	15684
kujawsko-pomorskie	37976	29206
dolnośląskie	23907	22069

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departament Rynku Pracy MRPiPS.

<powrót>

Wykres 16. Udział zezwoleń na pracę cudzoziemców, w podziale na województwa, wydanych w 2019 r. i 2020 r.

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

Województwo	2019	2020
zachodniopomorskie	5,06	6,49
wielkopolskie	10,98	12,32
warmińsko-mazurskie	2,35	1,63
świętokrzyskie	1,38	1,16
śląskie	8,75	8,44
pomorskie	6,81	5,74
podlaskie	2,19	3,06
podkarpackie	1,91	1,63
opolskie	2,59	2,78
mazowieckie	19,33	16,70
małopolskie	8,37	9,64
łódzkie	9,40	10,14
lubuskie	3,67	3,38
lubelskie	2,91	3,84
kujawsko-pomorskie	8,50	7,15
dolnośląskie	5,35	5,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departament Rynku Pracy MRPiPS.

<powrót>

Wykres 17. Udział nowych i przedłużonych zezwoleń na pracę w ogólnej liczbie wydanych cudzoziemcom zezwoleń w 2019 r. i 2020 r. według województw

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

Województwo	2019 nowe zezwolenia na pracę	2019 przedłużone zezwolenia na pracę	2020 nowe zezwolenia na pracę	2020 przedłużone zezwolenia na pracę
zachodniopomorskie	97,8	2,2	97,8	2,2
wielkopolskie	97,1	2,9	95,8	4,2
warmińsko-mazurskie	99,3	0,7	98,2	1,8
świętokrzyskie	91,6	8,4	91,1	8,9
śląskie	99,3	0,7	98,9	1,1
pomorskie	99,7	0,3	99,0	1,0
podlaskie	94,8	5,2	94,5	5,5
podkarpackie	96,0	4,0	92,4	7,6
opolskie	99,8	0,2	99,5	0,5
mazowieckie	97,6	2,4	97,6	2,4
małopolskie	96,3	3,7	97,0	3,0
łódzkie	99,8	0,2	99,8	0,2
lubuskie	97,4	2,6	98,3	1,7
lubelskie	85,4	14,6	86,1	13,9
kujawsko-pomorskie	98,4	1,6	97,4	2,6
dolnośląskie	96,0	4,0	95,0	5,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departament Rynku Pracy MRPiPS.

<powrót>

Wykres 18. Oświadczenia o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi wydane w 2019 r. i 2020 r. według województw

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

Województwo	2019	2020
dolnośląskie	186 506	164 445
kujawsko-pomorskie	67 534	62 052
lubelskie	38 916	35 497
lubuskie	69 014	69 433
mazowieckie	321 303	139 211
małopolskie	100 864	76 605
opolskie	85 364	293 924
podkarpackie	24 031	79 002
podlaskie	32 666	22 076
pomorskie	128 819	36 366
warmińsko-mazurskie	28 998	126 007
wielkopolskie	154 273	133 591
zachodniopomorskie	66 129	15 806
łódzkie	145 924	47 775
śląskie	168 918	158 167
świętokrzyskie	20 824	59 642

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departament Rynku Pracy MRPiPS.

<powrót>

Wykres 19. Liczba zezwoleń na pracę cudzoziemców według sekcji PKD

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

Sekcja RKD	2019	2020
budownictwo	113040	95599
przetwórstwo przemysłowe	101588	94875
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	99488	89901
transport i gospodarka magazynowa	70155	72487
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	15505	13607
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	14698	12778
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	5552	4719
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	5397	3785
informacja i komunikacja	4692	3920
gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	3831	2221
pozostała działalność usługowa	3376	3762
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2418	1601
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1856	4687
inne*	3142	2554

* inne: działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, edukacja, działalność finansowa i ubezpieczeniowa, górnictwo i wydobywanie, administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, organizacje i zespoły eksterytorialne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departament Rynku Pracy MRPiPS.

<powrót>

Wykres 20. Liczba wydanych zezwoleń na pracę w Polsce według grup wielkich Klasyfikacji zawodów i specjalności

//Dane z wykresu przedstawiono w formie tabeli//

Grupa KZiS	2019	2020
robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	172 172	139 637
pracownicy wykonujący prace proste	122 351	123 649
operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	88 879	82 435
pracownicy biurowi	17 107	19 641
pracownicy usług i sprzedawcy	15 349	14 744
technicy i inny średni personel	11 961	11 063
specjaliści	11 724	10 013
przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	2 513	2 694
rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	2 682	2 620

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departament Rynku Pracy MRPiPS.

<powrót>